

Justitieutskottets betänkande 2023/24:JuU20

Straffrättsliga frågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om straffrättsliga frågor, främst med hänvisning till pågående arbete. Motionsyrkandena handlar bl.a. om brott mot frihet och frid, sexualbrott, stärkt skydd för tjänstedjur, straffmätning, påföljder och preskription.

I betänkandet finns 13 reservationer (S, SD, V, C, MP). I en av reservationerna (S, V, C, MP) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om kontrollerande beteende.

Behandlade förslag

Cirka 140 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	7
Utskottets överväganden	8
Livstidsstraff för dråp och mord på polis	8
Fridskränkningssbrott m.m.	10
Manipulerat pornografiskt material	14
Sexualbrott	16
Stärkt straffrättsligt skydd för vissa yrkesgrupper	19
Störande av förrättning	23
Hets mot folkgrupp m.m.	23
Barnpornografibrott	27
Stärkt skydd för tjänstedjur	28
Övergripping i rättssak	30
Narkotikabrott	32
Åtgärder mot vissa typer av brott	34
Straffmätning och påföljder	40
Preskription	46
Motioner som bereds förenklat	49
Reservationer	50
1. Fridskränkningssbrott, punkt 2 (S)	50
2. Fridskränkningssbrott, punkt 2 (C)	50
3. Fridskränkningssbrott, punkt 2 (MP)	51
4. Kontrollerande beteende, punkt 3 (S, V, C, MP)	52
5. Manipulerat pornografiskt material, punkt 4 (S)	52
6. Köp av sexuell tjänst, punkt 6 (V)	53
7. Hets mot folkgrupp m.m., punkt 9 (S)	53
8. Stärkt skydd för tjänstedjur, punkt 11 (SD)	54
9. Narkotikabrott, punkt 13 (S)	54
10. It-relaterad brottslighet, punkt 15 (SD)	55
11. Försvårande omständigheter och billighetsskäl, punkt 16 (SD)	56
12. Tidsbestämda fängelsestraff, punkt 18 (MP)	56
13. Preskriptionstid för människorov, punkt 20 (MP)	57
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	58
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	58
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	72

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Livstidsstraff för dråp och mord på polis

1. Livstidsstraff för dråp och mord på polis

Riksdagen avslår motion

2023/24:1162 av Staffan Eklöf (SD).

Fridskränkingsbrott m.m.

2. Fridskränkingsbrott

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:500 av Lina Nordquist (L),

2023/24:2484 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 37 och 38,

2023/24:2640 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 67,

2023/24:2664 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 109 och

2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 74.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (C)

Reservation 3 (MP)

3. Kontrollerande beteende

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1013 av Aylin Nouri (S),

2023/24:2484 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 39,

2023/24:2499 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 14,

2023/24:2640 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 68,

2023/24:2664 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 107 och

2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 75.

Reservation 4 (S, V, C, MP)

Manipulerat pornografiskt material

4. Manipulerat pornografiskt material

Riksdagen avslår motion

2023/24:2509 av Aylin Nouri m.fl. (S).

Reservation 5 (S)

Sexualbrott

5. Kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1185 av Ann-Sofie Alm (M) yrkande 4 och

2023/24:1405 av Katarina Tolgfors och Marie Nicholson (båda M).

6. Köp av sexuell tjänst

Riksdagen avslår motion

2023/24:994 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 14.

*Reservation 6 (V)**Stärkt straffrättsligt skydd för vissa yrkesgrupper***7. Stärkt straffrättsligt skydd för vissa yrkesgrupper**

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1450 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) och

2023/24:2413 av Mauricio Rojas m.fl. (L) yrkande 9.

*Störande av förrättning***8. Störande av förrättning**

Riksdagen avslår motion

2023/24:1687 av Kjell-Arne Ottosson (KD).

*Hets mot folkgrupp m.m.***9. Hets mot folkgrupp m.m.**

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1329 av Jamal El-Haj (S),

2023/24:1333 av Denis Begic (S) och

2023/24:2640 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 80.

*Reservation 7 (S)**Barnpornografibrott***10. Barnpornografibrott**

Riksdagen avslår motion

2023/24:2250 av Ann-Sofie Lifvenhage och Ann-Sofie Alm (båda M).

*Stärkt skydd för tjänstedjur***11. Stärkt skydd för tjänstedjur**

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:188 av Magnus Persson (SD),

2023/24:374 av Beatrice Timgren m.fl. (SD) yrkande 32,

2023/24:1413 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) och

2023/24:2133 av Roger Hedlund och Mattias Eriksson Falk (båda SD).

*Reservation 8 (SD)**Övergrepp i rättssak***12. Övergrepp i rättssak**

Riksdagen avslår motion

2023/24:751 av Jan Ericson (M).

Narkotikabrott

13. Narkotikabrott

Riksdagen avslår motion

2023/24:2640 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 25.

Reservation 9 (S)

Åtgärder mot vissa typer av brott

14. Kriminalisering av viss finansiering m.m.

Riksdagen avslår motion

2023/24:2413 av Mauricio Rojas m.fl. (L) yrkande 21.

15. It-relaterad brottslighet

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:422 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 8 och

2023/24:497 av Rashid Farivar m.fl. (SD) yrkande 9.

Reservation 10 (SD)

Straffmätning och påföljder

16. Försvårande omständigheter och billighetsskäl

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:386 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 8 och

2023/24:1185 av Ann-Sofie Alm (M) yrkande 3.

Reservation 11 (SD)

17. Böter

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:752 av Boriana Åberg (M),

2023/24:1463 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) och

2023/24:1782 av Rickard Nordin (C) yrkande 1.

18. Tidsbestämda fängelsestraff

Riksdagen avslår motion

2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 118.

Reservation 12 (MP)

Preskription

19. Preskriptionstid för våld mot barn

Riksdagen avslår motion

2023/24:1196 av Ola Möller (S).

20. Preskriptionstid för människorov

Riksdagen avslår motion

2023/24:1880 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1.

Reservation 13 (MP)

21. Preskription av verkställighet av fängelsestraff

Riksdagen avslår motion

2023/24:1943 av Fredrik Olovsson och Sofia Amløh (båda S).

Motioner som bereds förenklat

22. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 16 april 2024

På justitieutskottets vägnar

Richard Jomshof

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Richard Jomshof (SD), Ardalan Shekarabi (S), Louise Meijer (M), Adam Marttinen (SD), Mikael Damsgaard (M), Anna Wallentheim (S), Katja Nyberg (SD), Charlotte Nordström (M), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Pontus Andersson Garpvall (SD), Rasmus Ling (MP), Martin Melin (L), Sanna Backeskog (S), Lars Isacson (S) och Marcus Wennerström (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 140 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24. Motionsyrkandena rör bl.a. frågor om brott mot frihet och frid, sexualbrott, stärkt skydd för tjänstedjur, straffmätning, påföljder och preskription.

Motionsyrkandena finns i bilaga 1. Av dessa behandlas ca 100 i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden. Dessa yrkanden finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Livstidsstraff för dråp och mord på polis

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om fängelse på livstid för dråp och mord på polis.

Motionen

I motion 2023/24:1162 av Staffan Eklöf (SD) anförts att regeringen ska utreda om livstidsstraff, dvs. fängelse på livstid, alltid ska utdömas för dråp och mord på polis.

Bakgrund

Enligt 26 kap. 1 § brottsbalken kan fängelse dömas ut enligt vad som gäller för det enskilda brottet på viss tid eller på livstid. Fängelse på livstid är föreskrivet endast för ett fåtal brott och aldrig som enda möjliga straff.

I 3 kap. 1 § brottsbalken anges att den som berövar någon annan livet döms för mord till fängelse på viss tid, lägst 10 och högst 18 år, eller på livstid. Den 1 januari 2020 ändrades straffbestämmelsen på så sätt att det som skäl för livstids fängelse särskilt ska beaktas om gärningen har föregåtts av noggrann planering, präglats av särskild förslagenhet, syftat till att främja eller dölja annan brottslighet, inneburit svårt lidande för offret eller annars varit särskilt hänsynslös. Syftet med lagändringen är att livstidsstraffet ska kunna komma i fråga i betydligt större utsträckning än tidigare (prop. 2018/19:138, bet. 2019/20:JuU4, rskr. 2019/20:34). I propositionen framhålls att uppräkningslistan inte är uttömmande. Det kan alltså finnas andra försvårande omständigheter knutna till själva gärningen som medför att straffvärdet är så högt att fängelse på livstid bör dömas ut. Som exempel på förhållanden som bör tala för livstids fängelse anges bl.a. att brottet har inneburit ett angrepp på någon i hans eller hennes tjänsteutövning.

I 3 kap. 2 § brottsbalken föreskrivs att om brott som avses i 1 § med hänsyn till de omständigheter som föranlett gärningen eller annars är att anse som mindre grovt, döms för dråp till fängelse i lägst sex och högst tio år.

Pågående arbete

Straffreformutredningen

Regeringen beslutade den 20 juli 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över straffskalorna och reformera påföljdssystemet (dir. 2023:115). Syftet

är att straffskalorna på ett bättre sätt än i dag ska återspegla brottens allvar och att påföljderna som döms ut ska framstå som rimliga och rättvisa. Utredaren ska bl.a.

- genomföra en översyn av straffskalorna för de enskilda brotten och föreslå ändringar av de yttre begränsningarna av straffskalorna
- föreslå ändringar som säkerställer en nyanserad och differentierad straffmätning där försvårande omständigheter får större genomslag
- föreslå ändringar av påföljderna och reglerna om val av påföljd.

Uppdraget ska enligt tilläggsdirektiv redovisas senast den 30 maj 2025 (dir. 2023:181).

Uppdrag till Brottsförebyggande rådet

Regeringen har i regleringsbrevet för budgetåret 2024 gett Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att utvärdera straffet för mord. Straffet för mord skärptes den 1 januari 2020 (prop. 2018/19:138). Brå ska studera i vilken utsträckning påföljden bestäms till livstids fängelse i fall av mord mot närstående och inom kriminella nätverk, dels före lagändringen, dels efter att lagändringen trädde i kraft. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) senast den 14 mars 2026.

Tidigare riksdagsbehandling

Hösten 2020 föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om livstids fängelse för mord. Utskottet anförde bl.a. följande (bet. 2020/21:JuU31 s. 5 f.):

Mot denna bakgrund anser utskottet att motionärernas förslag inte bör genomföras innan tillämpningen av den senaste lagändringen har analyserats. Enligt utskottet bör regeringen därför noggrant följa utvecklingen av rättspraxis när det gäller straffet för mord. Om det skulle visa sig att dödligt våld mot närstående och gängrelaterade mord inte i betydligt större utsträckning än tidigare leder till livstids fängelse bör regeringen utan dröjsmål återkomma till riksdagen med ett nytt lagförslag som säkerställer att så blir fallet.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:29). I skrivelse 2023/24:75 (s. 63 f.) anfördes bl.a. att regeringen i regleringsbrevet för budgetåret 2024 har gett Brå i uppdrag att utvärdera straffet för mord och att uppdraget ska redovisas senast den 14 mars 2026. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare riktat ett tillkännagivande till regeringen om livstids fängelse för mord. Som framgår ovan har regeringen gett Brå i uppdrag att utvärdera straffet för mord. Utskottet noterar vidare att Straffreformutredningen har i uppdrag att se över straffskalorna och föreslå ändringar som säkerställer en nyanserad och differentierad straffmätning där försvårande

omständigheter får ett större genomslag. Mot bakgrund av det arbete som pågår är utskottet inte berett att ta något initiativ med anledning av vad som anförs i motion 2023/24:1162 (SD). Motionsyrkandet avstyrks därmed.

Fridskränkingsbrott m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om fridskränkingsbrott och kontrollerande beteende.

Jämför reservation 1 (S), 2 (C), 3 (MP) och 4 (S, V, C, MP).

Motionerna

Fridskränkingsbrott

I kommittémotion 2023/24:2640 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 67 efterfrågas en översyn av straffen för bl.a. grov kvinnofridskränkning. I kommittémotion 2023/24:2484 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 37 föreslås att minimistraffet för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning ska höjas till två års fängelse och att maximistraffet för brotten ska höjas till tio års fängelse. I partimotion 2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 74 anförs att minimistraffet för grov kvinnofridskränkning bör höjas till två års fängelse. Ett likalydande förslag finns i kommittémotion 2023/24:2664 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 109.

I kommittémotion 2023/24:2484 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 38 föreslås att brottsrubriceringarna synnerligen grov fridskränkning och synnerligen grov kvinnofridskränkning ska införas.

Lina Nordquist (L) föreslår i motion 2023/24:500 att ekonomiskt våld ska innefattas i brottsrubriceringen grov kvinnofridskränkning.

Kontrollerande beteende

I kommittémotion 2023/24:2499 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 14 föreslås att kontrollerande beteende och psykiskt våld ska kriminaliseras. Liknande förslag finns i partimotion 2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 75, i kommittémotionerna 2023/24:2484 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 39, 2023/24:2640 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 68 och 2023/24:2664 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 107 samt i motion 2023/24:1013 av Aylin Nouri (S).

Bakgrund

Straffen för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning skärptes den 1 januari 2022. Lagändringarna innebar även att förtalsbrott nu ingår som ett led i fridskränkingsbrotten.

Enligt 4 kap. 4 a § brottsbalken döms den som begår brottsliga gärningar enligt 3 eller 4 kap., 5 kap. 1 eller 2 §, 6 eller 12 kap. brottsbalken eller enligt 24 § lagen (1988:688) om kontaktförbud mot en närstående eller tidigare närstående person för grov fridskränkning till fängelse i lägst ett och högst sex år. En förutsättning för att brottet ska bedömas som grov fridskränkning är att var och en av gärningarna utgjort ett led i en upprepad kränkning av personens integritet och att gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla.

Om gärningar har begåtts av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift med eller som han bor eller har bott tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden, ska han i stället dömas för grov kvinnofrids-kränkning till samma straff.

Pågående arbete

Promemorian Straffansvar för psykiskt våld

Den 29 oktober 2021 gav Regeringskansliet en utredare i uppdrag att biträda Justitiedepartementet med att se över straffansvaret för psykiskt våld. I uppdraget ingick bl.a. att ta ställning till om skyddet mot psykiskt våld ska förstärkas genom att straffbestämmelserna om grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning ändras eller om det bör införas ett nytt särskilt brott.

I promemorian Straffansvar för psykiskt våld (Ds 2022:18), som publicerades i augusti 2022, föreslås bl.a. att en ny brottstyp – psykisk misshandel – ska införas i 3 kap. 5 a § brottsbalken. Den föreslagna straffbestämmelsen är uppbyggd utifrån två olika gärningssätt. Gärningspersonen ska antingen utsätta en annan person för upprepade gärningar som är nedvärderande, förolämpande eller på annat sätt kränkande eller utöva otillbörlig kontroll över en annan person genom att begränsa den personliga handlingsfriheten. För båda gärningssätten krävs att gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla. Den nya brottsbeteckningen täcker enligt promemorian in s.k. ekonomiskt våld. Straffet är fängelse i högst fyra år. För att ytterligare stärka skyddet mot psykiskt våld föreslår utredaren att förolämpning enligt 5 kap. 3 § brottsbalken ska fogas till brottskatalogerna för de grova fridskränkningssbrotten, olaga förföljelse och hedersförtryck. Promemorian har remissbehandlats och förslagen bereds inom Regeringskansliet.

Utredningen om en översyn av kontaktförbudslagstiftningen

Den 7 juli 2022 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att se över kontaktförbudslagstiftningen (dir. 2022:14). I uppdraget ingick bl.a. att ta ställning till om straffskalorna för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning bör skärpas och oavsett bedömning i sak lämna nödvändiga författningsförslag. Utredningen, som tog namnet Utredningen om en översyn av kontaktförbudslagstiftningen, överlämnade i februari 2024 betänkandet En

effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer (SOU 2024:13) till regeringen. Utredningens bedömning är att straffskalan för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning inte bör ändras. I enlighet med uppdraget lämnas likväl ett alternativt författningsförslag om att skärpa maximistraffet till tio års fängelse. Betänkandet har remitterats och remisstiden går ut den 26 juni 2024.

Straffreformutredningen

Regeringen beslutade den 20 juli 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över straffskalorna och reformera påföljdssystemet (dir. 2023:115). Syftet är att straffskalorna på ett bättre sätt än i dag ska återspegla brottens allvar och att påföljderna som döms ut ska framstå som rimliga och rättvisa. Utredaren ska bl.a. genomföra en översyn av straffskalorna för de enskilda brotten och föreslå ändringar av de yttre begränsningarna av straffskalorna. Uppdraget ska enligt tilläggsdirektiv redovisas senast den 30 maj 2025 (dir. 2023:181).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har behandlat motioner om att skärpa straffen för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning ett flertal gånger. Vid behandlingen av sådana motioner våren 2021 föreslog utskottet att riksdagen skulle tillkänna för regeringen att minimistraffet för brotten skulle höjas till fängelse i ett år, vilket riksdagen ställde sig bakom (bet. 2020/21:JuU24 s. 22 f., rskr. 2020/21:344). Detta har regeringen därefter tillgodosett genom den ovannämnda lagändringen, som trädde i kraft den 1 januari 2022.

I samband med beredningen av proposition 2020/21:217 Skärpta straff för våld och andra kränkningar i nära relationer behandlade utskottet förslag om att ytterligare skärpa straffen för fridskränkingsbrott (bet. 2021/22:JuU8). Utskottet anförde då bl.a. följande (s. 22 f.):

Vad gäller skärpta straff för fridskränkingsbrott välkomnar utskottet att minimistraffet för dessa brott höjs. För att ytterligare inskräpa allvaret i denna typ av brottslighet, som ofta begås av män mot kvinnor i deras hem, ibland med dödlig utgång, anser utskottet att även maximistraffet för brotten bör höjas. Det skulle innebära att även de allvarligaste gärningarna av grov kvinnofridsfridskränkning skulle kunna bedömas som denna typ av brott, i stället för exempelvis synnerligen grov misshandel. En sådan förändring skulle göra det tydligare att våld i nära relation har ett lika högt straffvärde som annan allvarlig våldsbrottslighet och även ge mer tillförlitlig brottsstatistik. Utskottet anser därför att regeringen bör återkomma med ett förslag om höjt straffmaximum för fridskränkingsbrotten med inriktningen att det ska vara detsamma som för synnerligen grov misshandel, dvs. tio års fängelse.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:39). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

I samma betänkande behandlades även ett motionsyrkande om brott som kan ingå som led i fridskränkingsbrotten. Utskottet anförde att frågan om

vilka brott som ska ingå som led i fridskränkingsbrotten utretts vid flera tillfällen. Utskottet ansåg att de bedömningar som då hade gjorts, senast i den ovannämnda propositionen, fick anses väl avvägda (s. 23). Motionsyrkandet avstyrktes och riksdagen följde utskottets förslag.

I betänkandet behandlades vidare motionsyrkanden om kriminalisering av kontrollerande beteende. Utskottet noterade då att regeringen hade tillsatt en utredning med uppdrag att lämna förslag på hur det straffrättsliga skyddet mot psykiskt våld kan stärkas. Utskottet bedömde att det väsentligen omfattade det som motionärerna benämnde kontrollerande beteende. Utskottet ansåg därför att det inte fanns anledning att ta ett sådant initiativ som motionärerna efterfrågade och avstyrkte därmed motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag.

Våren 2022 behandlade utskottet återigen ett förslag om skärpta straff för grov kvinnofridskränkning. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet med hänvisning till att straffen nyligen skärpts (bet. 2021/22:JuU23 s. 21 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:245).

I samband med behandlingen av regeringens proposition 2021/22:138 Ett särskilt brott för hedersförtryck vidhöll utskottet sin tidigare uppfattning och avstyrkte motionsyrkanden om kriminalisering av kontrollerande beteende. Enligt utskottet saknades det anledning att ta sådana initiativ eftersom den pågående utredningen om straffansvar för psykiskt våld snart skulle redovisa sitt uppdrag. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:251).

Förslag om skärpta straff för grov frids- och kvinnofridskränkning har även behandlats av utskottet i betänkande 2022/23:JuU11. I betänkandet behandlades även ett yrkande om att konstruktionen av brotten fridskränkning och kvinnofridskränkning skulle ändras. Utskottet anförde bl.a. följande (s. 22):

Straffen för fridskränkingsbrotten skärptes senast den 1 januari 2022 och då skedde även skedde en utvidgning av vilka brott som kan utgöra ett led i fridskränkingsbrotten. Utskottet noterar att frågan om ytterligare straffskärpningar omfattas av den pågående översynen av kontaktförbudslagstiftningen. Mot denna bakgrund anser utskottet att det saknas anledning att nu ta initiativ till ytterligare straffskärpningar eller andra lagändringar i fråga om fridskränkingsbrotten.

Utskottet avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2022/23:75).

I samma betänkande behandlade utskottet även motionsyrkanden om kriminalisering av kontrollerande beteende och psykiskt våld. Utskottet såg positivt på att en departementspromemoria med förslag om att införa psykisk misshandel som en ny brottsbeteckning hade överlämnats till Justitiedepartementet och remissbehandlats. Utskottet avstyrkte dock motionsyrkandena med hänvisning till att den fortsatta beredningen av förslaget inte borde föregripas (s. 22). Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Utredningen om en översyn av kontaktförbudslagstiftningen, som bl.a. behandlat frågan om straffskärpningar för fridskränkingsbrotten, nyligen har lämnat sitt betänkande till regeringen. Utskottet noterar även att Straffreformutredningen har fått i uppdrag att se över straffskalorna. Mot bakgrund av det arbete som pågår är utskottet inte berett att nu ta initiativ till ytterligare straffskärpningar eller andra lagändringar i fråga om fridskränkingsbrotten. Utskottet avstyrker därför motionerna 2023/24:500 (L), 2023/24:2484 (C) yrkandena 37 och 38, 2023/24:2640 (S) yrkande 67, 2023/24:2664 (MP) yrkande 109 och 2023/24:2669 (MP) yrkande 74.

När det gäller förslag om kriminalisering av kontrollerande beteende och psykiskt våld vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning att den fortsatta beredningen av förslaget i departementspromemorian inte bör föregripas. Utskottet avstyrker därför motionerna 2023/24:1013 (S), 2023/24:2484 (C) yrkande 39, 2023/24:2499 (C) yrkande 14, 2023/24:2640 (S) yrkande 68, 2023/24:2664 (MP) yrkande 107 och 2023/24:2669 (MP) yrkande 75.

Manipulerat pornografiskt material

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om manipulerat pornografiskt material.

Jämför reservation 5 (S).

Motionen

I motion 2023/24:2509 av Aylin Nouri m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande om att det bör övervägas att kriminalisera användning av s.k. deepfake-pornografi.

Bakgrund

I 4 kap. brottsbalken finns straffbestämmelser som tar sikte på brott mot frihet och frid – bl.a. ofredande och olaga integritetsintrång. Brottet olaga integritetsintrång straffbelägger intrång i någon annans privatliv genom spridning av vissa slags bilder eller andra uppgifter, om spridningen är ägnad att medföra allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör (4 kap. 6 c och d §§ brottsbalken). I 5 kap. finns straffbestämmelser om ärekränkning, bl.a. förtal och förolämpning. För förtal döms den som utpekar någon som brottslig eller klandervärd i sitt levnadssätt eller annars lämnar uppgift som är ägnad att utsätta denne för andras missaktning (5 kap. 1 § brottsbalken). Om den som lämnat uppgiften var skyldig att uttala sig eller om det annars med hänsyn till omständigheterna var försvarligt att lämna uppgift i saken, ska det

dock inte dömas till ansvar om personen kan visa att uppgiften var sann eller att det fanns skälig grund för den. Om ett brott som avses i 1 § är grovt ska gärningspersonen dömas för grovt förtal. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen med hänsyn till uppgiftens innehåll eller sättet för eller omfattningen av spridningen eller annars var ägnad att medföra allvarlig skada (5 kap. 2 § brottsbalken).

Pågående arbete

Den 8 mars 2022 presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om våld mot kvinnor och våld i nära relationer (COM(2022) 105 final). Förslaget innehåller bestämmelser om bl.a. brott som rör t.ex. delning av intimt eller manipulerat material utan samtycke (fakta-PM 2021/22:FPM73 Direktiv om våld mot kvinnor och våld i nära relationer). I juni 2023 beslutade rådet om en allmän riktlinje. Parlamentet och rådet träffade en politisk överenskommelse om kompromissförslaget i februari 2024.

Svar på en interpellation

Justitieminister Gunnar Strömmer (M) anförde den 15 mars 2024 i en interpellationsdebatt (ip. 2023/24:585) om AI-genererad hämndpornografi bl.a. följande:

Fru talman! Mathias Tegnér har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkra att kränkningar skapade av ny teknik kriminaliseras.

Jag vill först slå fast att förebyggande och bekämpande av hot och kränkningar som sker via internet är en prioriterad fråga för regeringen. Det är viktigt att se till att det straffrättsliga skyddet är effektivt och ändamålsenligt.

Skyddet mot hot och andra integritetskränkningar har stärkts över tid till följd av samhällsutvecklingen. Som Mathias Tegnér påpekar infördes den 1 januari 2018 brottet olaga integritetsintrång. Den som gör intrång i någons privatliv genom att sprida till exempel bilder eller filmer på någons sexualliv döms, om spridningen är ägnad att medföra allvarlig skada för den som bilden rör, för olaga integritetsintrång till böter eller fängelse i högst två år. Att det som sprids är ändrat, omstuvat eller på annat sätt manipulerat utesluter inte att det innefattar en uppgift vars spridande kan innebära ett intrång i privatlivet.

Beroende på omständigheterna kan spridning av sexuellt material också bedömas som förtal. Detta kan vara fallet även om bilderna är manipulerade eller falska. Olika förfaranden med pornografiska bilder av barn kan vara straffbara som barnpornografibrott. Alla tänkbara bildformer omfattas, även till exempel tecknade bilder eller bilder framställda med datateknik. Det krävs alltså inte att ett barn har varit modell för bilden eller att den föreställer ett visst barn.

Även utanför brottsbalken har det införts olika straffbestämmelser till skydd för den personliga integriteten. I lagen om ansvar för elektroniska anslagstavlor finns en straffrättsligt sanktionerad skyldighet för tillhandahållaren av tjänsten att ta bort eller hindra vidare spridning av meddelanden vars innehåll uppenbart är sådant som avses i bland annat bestämmelserna om olaga integritetsintrång och barnpornografibrott.

Jag vill också lyfta fram att det inom EU pågår ett intensivt arbete mot hot, våld och andra kränkningar av den personliga integriteten. Under det svenska ordförandeskapet enades rådet om en allmän riktlinje som gäller ett förslag till direktiv om att förebygga och bekämpa våld mot kvinnor och våld i nära relationer. I direktivet finns bland annat en straffbestämmelse som i stort motsvarar den svenska regleringen om olaga integritetsintrång. Bestämmelsen innebär att det ska vara kriminaliserat i alla EU:s medlemsstater att utan samtycke sprida bilder som har manipulerats, till exempel med hjälp av artificiell intelligens, och där det ser ut som att en person ägnar sig åt sexuella handlingar. Detta omfattar även så kallade deepfakes, där materialet på ett tydligt sätt liknar en verklig person och felaktigt skulle kunna uppfattas som autentiskt. Direktivet väntas bli slutligt antaget i april.

De befintliga straffbestämmelserna i svensk lagstiftning ger i många avseenden ett ändamålsenligt skydd mot oönskade beteenden som innebär hot och allvarliga kränkningar. Man kan dock inte utesluta att den tekniska utvecklingen för med sig att det återigen kan finnas skäl att se över det straffrättsliga skyddet för enskildas personliga integritet, särskilt när det gäller spridning av kränkande material skapat av ny teknik.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att frågan om kriminalisering av att utan samtycke sprida intimt material som har manipulerats, t.ex. med hjälp av artificiell intelligens (AI), har uppmärksamrats inom EU. Utskottet anser inte att det finns skäl för riksdagen att nu ta något initiativ med anledning av motion 2023/24:2509 (S). Motionsyrkandet avstyrks därmed.

Sexualbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om sexualbrott.

Jämför reservation 6 (V).

Motionerna

Kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte

Ann-Sofie Alm (M) anser i motion 2023/24:1185 yrkande 4 att det bör övervägas om straffet bör skärpas för den som tar direkt eller digital kontakt med barn under 15 år i syfte att begå sexualbrott. I motion 2023/24:1405 av Katarina Tolgfors och Marie Nicholson (båda M) anförs att det bör övervägas att höja maximistraffet för groomingbrott, dvs. kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte, från två till tio års fängelse.

Köp av sexuell tjänst

I partimotion 2023/24:994 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 14 anförs att i stället för köp av sexuell tjänst ska brottet benämnas utnyttjande av person genom köp av sexuell handling.

Bakgrund

I 6 kap. brottsbalken återfinns bestämmelser om sexualbrott. I juni 2021 överlämnade 2020 års sexualbrottsutredning betänkandet Ett förstärkt skydd mot sexuella kränkningar (SOU 2021:43) till regeringen. Utredningen föreslog bl.a. att straffskalorna för ett flertal sexualbrott skulle skärpas. För kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte föreslogs dock ingen skärpning. Den 1 augusti 2022 trädde lagändringar i kraft i många av straffbestämmelserna i 6 kap. brottsbalken, i huvudsak i enlighet med utredningens förslag (prop. 2021/22:231, bet. 2021/22:JuU41, rskr. 2021/22:433). Lagändringarna innebar bl.a. att straffskalorna för våldtäkt mot barn, sexuellt övergrepp mot barn, köp av sexuell tjänst, utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling och utnyttjande av barn för sexuell posering skärptes. Vidare infördes nya brottsbeteckningar om sexuellt ofredande mot barn, grovt sexuellt ofredande mot barn och grovt sexuellt ofredande. I propositionen bedömde regeringen att det för köp av sexuell tjänst inte fanns tillräckliga skäl att nu ändra brottsbeteckning (s. 62 f.).

Kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte, s.k. grooming, regleras i 6 kap. 10 a § brottsbalken. Enligt bestämmelsen döms den som, i syfte att mot ett barn under 15 år begå en gärning för vilken straff föreskrivs i 6 kap. 4, 5, 6, 8 eller 10 § brottsbalken, föreslår en träff eller stämmer träff med barnet, till böter eller fängelse i högst två år. Bestämmelsen ändrades senast den 1 januari 2018 genom att brottsbeteckningen ändrades, att straffansvaret utvidgades bl.a. så att det inträder på ett tidigare stadium och att maximistraffet höjdes från ett till två års fängelse (prop. 2016/17:214, bet. 2017/18:JuU2, rskr. 2017/18:26).

Enligt 6 kap. 11 § brottsbalken döms den som, i annat fall än som avses i kapitlet, skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning för köp av sexuell tjänst till fängelse i högst ett år.

Pågående arbete

Straffreformutredningen

Regeringen beslutade den 20 juli 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över straffskalorna och reformera påföljdssystemet (dir. 2023:115). Syftet är att straffskalorna på ett bättre sätt än i dag ska återspegla brottens allvar och att påföljderna som döms ut ska framstå som rimliga och rättvisa. Utredaren ska bl.a.

- genomföra en översyn av straffskalorna för de enskilda brotten och föreslå de ändringar som bedöms som nödvändiga för att straffskalorna ska återspegla brottens allvar
- särskilt överväga och, oavsett ställningstagande i sak, föreslå skärpningar i straffskalor för vålds- och sexualbrott samt för brott som är vanliga i kriminella nätverk och brott som hotar rättsstatens och samhällets fundament.

I kommittédirektiven anges att remissinstanser och Lagrådet vid olika tillfällen har påpekat behovet av en mer övergripande och sammanhållen översyn av straffskalorna. Utredaren ska genomföra en sådan bred översyn av straffskalorna som efterfrågats. Uppdraget ska enligt tilläggsdirektiv redovisas senast den 30 maj 2025 (dir. 2023:181).

Utredningen om barns skydd mot sexuella kränkningar samt vissa frågor om brott mot kvinnor och äldre

Den 21 november 2023 överlämnade Utredningen om barns skydd mot sexuella kränkningar samt vissa frågor om brott mot kvinnor och äldre betänkandet Ett starkare straffrättsligt skydd – mot sexuella kränkningar, bedrägerier i vissa fall och brott med hatmotiv avseende kön (SOU 2023:80) till regeringen. Utredningen föreslår bl.a. att

- det straffbara området för köp av sexuell tjänst utvidgas till att omfatta sexuella handlingar som utförs på distans
- brottsbeteckningen samtidigt ändras till köp av sexuell handling.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025. Betänkandet har remitterats och remisstiden gick ut den 19 mars 2024.

Tidigare riksdagsbehandling

Riksdagen har återkommande riktat tillkännagivanden till regeringen om skärpta straff för sexualbrott. Dessa tillkännagivanden redovisades av regeringen som tillgodosedda och slutbehandlade genom förslagen i proposition 2021/22:231 Skärpt syn på våldtäkt och andra sexuella kränkningar. Utskottet hade inget att invända mot den bedömningen (bet. 2021/22:JuU41 s. 21 f.). I det betänkandet föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om att införa nya brottsbeteckningar för grova brott när det gäller köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling. Utskottet avstyrkte däremot ett stort antal motionsyrkanden om ytterligare skärpningar av straffen för sexualbrott och anförde bl.a. följande (s. 22):

Som framkommer ovan har det under senare år skett omfattande förändringar av sexualbrottslagstiftningen som återspeglar en skärpt syn på sexuella kränkningar. Exempelvis har vad som straffrättsligt utgör våldtäkt och sexuellt övergrepp utvidgats i betydande utsträckning. Också när det gäller sexualbrott mot barn har lagstiftningen skärpts påtagligt.

Utskottet anser mot denna bakgrund att det är för tidigt att nu ta initiativ till ytterligare straffskärpningar på området. I detta sammanhang noterar utskottet även vad Lagrådet anför i sitt yttrande om att det kan finnas anledning för lagstiftaren att någon gång backa ett steg och överväga helheten och inte bara göra justeringar i det enskilda.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:433).

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg. omr. 4) redovisades liknande tillkännagivanden från våren 2022 (bet. 2021/22:JuU23 s. 29 f., rskr. 2021/22:245) om skärpta straff för sexualbrott m.m., skärpta straff för våldtäkt, grovt sexuellt ofredande och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling som tillgodosedda och slutbehandlade, med hänvisning till de lagändringar som trätt i kraft den 1 augusti 2022. Utskottet hade inget att invända mot detta (bet. 2022/23:JuU1 s. 19).

Motionsyrkanden om ytterligare straffskärpningar och nya brottsbeteckningar för sexualbrott behandlades även av utskottet i betänkande 2022/23:JuU11. Utskottet anförde att det mot bakgrund av de senaste årens omfattande förändringar av sexualbrottslagstiftningen och med beaktande av vad Lagrådet anför saknades anledning att nu ta initiativ till ytterligare straffskärpningar eller att införa nya brottsbeteckningar (s. 28). Mot den bakgrunden avstyrkte utskottet motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2022/23:75).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har Straffreformutredningen i uppdrag att göra en bred översyn av straffskalorna. Utskottet noterar att det i kommittédirektiven anges att utredaren särskilt ska överväga och, oavsett ställningstagande i sak, föreslå skärpningar i straffskalor för sexualbrott. Mot den bakgrunden finns det enligt utskottets uppfattning inte skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av det som anförs i motionerna 2023/24:1185 (M) yrkande 4 och 2023/24:1405 (M) om straffskärpningar. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet konstaterar vidare att Utredningen om barns skydd mot sexuella kränkningar samt vissa frågor om brott mot kvinnor och äldre har lämnat ett förslag om en ändrad brottsbeteckning för köp av sexuell tjänst. Enligt utskottets mening bör den fortsatta beredningen av förslaget inte föregripas. Utskottet avstyrker därför motion 2023/24:994 (V) yrkande 14 om en ändrad brottsbeteckning.

Stärkt straffrättsligt skydd för vissa yrkesgrupper

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att hindra polis och om otillåten påverkan av tjänsteman.

Motionerna

I motion 2023/24:1450 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) anförs att det bör övervägas att genomföra en lagändring som gör det straffbart att försöka hindra polisen i yrkesutövningen.

Enligt motion 2023/24:2413 av Mauricio Rojas m.fl. (L) yrkande 9 bör otillåten påverkan av tjänsteman kriminaliseras som ett brott med högt straffvärde.

Bakgrund

Den 1 januari 2020 infördes sabotage mot blåljusverksamhet som ett nytt gradindelad brott i brottsbalken (13 kap. 5 c § brottsbalken). Brottet omfattar den som angriper eller på annat sätt stör polis, räddningstjänst eller ambulanssjukvård, om gärningen är ägnad att allvarligt försvåra eller hindra utryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet. Om gärningen framkallat fara för flera människoliv eller egendom av särskild betydelse, eller annars varit av särskilt farlig art, ska det dömas för grovt sabotage mot blåljusverksamhet. Straffet för sabotage mot blåljusverksamhet är fängelse i högst 4 år och för grovt sabotage mot blåljusverksamhet fängelse på viss tid, lägst 2 och högst 18 år, eller på livstid (prop. 2018/19:155, bet. 2019/20:JuU8, rskr. 2019/20:43).

I 17 kap. 1 § brottsbalken anges att den som med våld eller hot om våld förgriper sig på en tjänsteman i hans eller hennes myndighetsutövning eller för att tvinga tjänstemannen till eller hindra honom eller henne från en åtgärd i myndighetsutövningen eller för att hämnas för en sådan åtgärd, döms för våld eller hot mot tjänsteman till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller om någon på detta sätt förgriper sig mot en tjänsteman som tidigare har utövat myndighet för vad han eller hon har gjort eller underlåtit att göra i myndighetsutövningen. Om brottet är grovt döms för grovt våld eller hot mot tjänsteman till fängelse i lägst ett och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen

1. har innefattat våld av allvarligt slag
2. har innefattat hot som påtagligt har förstärkts med hjälp av vapen, sprängämne eller vapenattrapp eller genom anspelning på ett våldskapital eller som annars har varit av allvarligt slag eller
3. annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

Bestämmelsen ändrades senast den 1 januari 2020 då straffskalan för grovt våld eller hot mot tjänsteman skärptes till fängelse i lägst ett och högst sex år (prop. 2018/19:155, bet. 2019/20:JuU8, rskr. 2019/20:43).

Den som, på något annat sätt än som anges i 17 kap. 1 § brottsbalken, otillbörligen utför en gärning som syftar till att tvinga eller hindra en tjänsteman i hans eller hennes myndighetsutövning eller att hämnas för en åtgärd i myndighetsutövningen och som för tjänstemannen medför lidande, skada eller annan olägenhet, eller hotar med en sådan gärning, döms enligt

17 kap. 2 § brottsbalken för förgripelse mot tjänsteman till böter eller fängelse i högst sex månader. Om brottet är grovt döms för grov förgripelse mot tjänsteman till fängelse i högst fyra år.

Sedan den 1 augusti 2023 gäller straffbestämmelserna om våld eller hot mot tjänsteman och förgripelse mot tjänsteman också om någon förgriper sig mot en utövare av viss samhällsnyttig funktion i hans eller hennes tjänsteutövning (17 kap. 5 § brottsbalken). Med utövare av viss samhällsnyttig funktion avses hälso- och sjukvårdspersonal, socialtjänstpersonal, räddningstjänstpersonal och utbildningspersonal inom skolväsendet och högskolan (prop. 2022/23:106, bet. 2022/23:JuU27, rskr. 2022/23:249).

Våldsamt motstånd regleras i 17 kap. 4 § brottsbalken och har följande lydelse:

Den som, utan att fall är för handen som förut i detta kapitel är sagt, genom att sätta sig till motvärm eller eljest med våld söker hindra någon i hans myndighetsutövning, dömes för våldsamt motstånd till böter eller fängelse i högst sex månader.

I 10 kap. brottsbalken finns straffbestämmelser om de grundläggande korruptionsbrotten, tagande av muta och givande av muta (5 a–c §§).

Pågående arbete

Utredningen om åtgärder för att minska offentliganställdas utsatthet

Den 11 januari 2024 överlämnade Utredningen om åtgärder för att minska offentliganställdas utsatthet betänkandet *Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier* (SOU 2024:1) till regeringen. Utredningen föreslår bl.a. att

- bestämmelserna om våld eller hot mot tjänsteman ska utvidgas och förtydligas, exempelvis genom att tillämpningsområdet för hot mot tjänsteman utvidgas till att omfatta inte bara hot om våld utan även hot om andra brottsliga gärningar
- maximistrafen skärps för bl.a. våld eller hot mot tjänsteman från fängelse i två år till fängelse i tre år
- bestämmelsen om förgripelse mot tjänsteman ska förändras och förtydligas i vissa avseenden samt att brottets beteckning ska ändras till angrepp mot tjänsteman
- ett nytt brott – förolämpning mot tjänsteman – införs
- upprepade fall av våld eller hot mot tjänsteman, angrepp mot tjänsteman och förolämpning mot tjänsteman ska kunna utgöra olaga förföljelse.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025. Betänkandet har skickats på remiss, och remissvaren ska ha kommit in till Justitiedepartementet senast den 12 april 2024.

Utredningen om straffrättsliga åtgärder mot korruption och tjänstefel

Regeringen beslutade den 1 februari 2024 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över den straffrättsliga lagstiftningen om korruption och tjänstefel (dir. 2024:14). Syftet med översynen är att säkerställa att lagstiftningen är effektiv, ändamålsenlig och anpassad till Sveriges internationella åtaganden. I kommittédirektiven redogörs för att genomgripande straffrättsliga lagstiftningsåtgärder i fråga om korruptionsbrotten vidtogs senast 2012 (prop. 2011/12:79). Utredaren ska bl.a.

- utvärdera tillämpningen av 2012 års reform och ta ställning till om den straffrättsliga lagstiftningen är effektiv och modern eller om det finns behov av förändringar och lämna nödvändiga författningsförslag
- bedöma vilka författningsändringar eller andra åtgärder som behövs för att anpassa svensk rätt till det nya EU-direktivet om bekämpning av korruption
- ta ställning till om det straffrättsliga ansvaret för tjänstefel bör utvidgas och, oavsett ställningstagande i sak, lämna författningsförslag som innebär att tjänstefelsansvaret utvidgas till att omfatta även annat än åtgärder som vidtagits vid myndighetsutövning.

Uppdraget ska redovisas senast den 25 juli 2025.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2022 behandlade utskottet ett motionsyrkande om att hindra polis som liknade det som nu behandlas (bet. 2021/22:JuU23 s. 48). Utskottet avstyrkte motionsyrkandet och riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:245).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare behandlat och avstyrkt ett motionsyrkande om att hindra polis i yrkesutövningen. Utskottet ser inte heller nu något skäl att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande och avstyrker därför motion 2023/24:1450 (M).

Utskottet konstaterar att Utredningen om åtgärder för att minska offentliganställdas utsatthet har överlämnat sitt betänkande till regeringen. Som framgår av redogörelsen ovan föreslår utredningen ett flertal straffrättsliga förändringar som att bestämmelserna om våld eller hot mot tjänsteman ska utvidgas och förtydligas samt att straffskalorna ska skärpas. Utskottet noterar vidare att regeringen har tillsatt en utredning som har i uppdrag att se över den straffrättsliga lagstiftningen om korruption. Enligt utskottet bör det arbete som pågår på området inte föregripas. Motion 2023/24:2413 (L) yrkande 9 om otillåten påverkan av tjänsteman avstyrks därför.

Störande av förrättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om störande av förrättning.

Motionen

I motion 2023/24:1687 av Kjell-Arne Ottosson (KD) efterfrågas skärpta straff för störande av förrättning i syfte att skydda det arbete som pågår i riksdagens kammare.

Bakgrund

Störande av förrättning regleras i 16 kap. 4 § brottsbalken. Straffskalan är böter eller fängelse i högst sex månader.

Pågående arbete

Regeringen beslutade den 20 juli 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över straffskalorna och reformera påföljdssystemet (dir. 2023:115). Syftet är att straffskalorna på ett bättre sätt än i dag ska återspegla brottens allvar och att påföljderna som döms ut ska framstå som rimliga och rättvisa. Utredaren ska bl.a. genomföra en översyn av straffskalorna för de enskilda brotten och föreslå ändringar av de yttre begränsningarna av straffskalorna. Uppdraget ska enligt tilläggsdirektiv redovisas senast den 30 maj 2025 (dir. 2023:181).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har regeringen beslutat att ge en särskild utredare i uppdrag att se över straffskalorna. Enligt utskottet bör detta arbete inte föregripas. Utskottet avstyrker därför motion 2023/24:1687 (KD).

Hets mot folkgrupp m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om religiösa skrifter och hets mot folkgrupp.

Jämför reservation 7 (S).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2640 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 80 begärs ett tillkännagivande om en breddad utredning för att komma till rätta med koranbränningarna. Motionärerna anser att den pågående utredningen om

ordningslagen är alltför smal och att det även bör utredas om reglerna om hets mot folkgrupp är ändamålsenligt utformade och om det finns andra regler som skulle kunna utformas på ett annat sätt. Ett liknande yrkande framställs även i motion 2023/24:1329 av Jamal El-Haj, tidigare socialdemokratisk ledamot men numera partilös.

I motion 2023/24:1333 av Denis Begic (S) anförts att det bör utredas om bränning av religiösa skrifter kan kriminaliseras som hets mot folkgrupp utan att inskränka yttrandefriheten.

Bakgrund

Hets mot folkgrupp

I 16 kap. 8 § brottsbalken anges att den som i ett uttalande eller i ett annat meddelande som sprids hotar eller uttrycker missaktning för en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck, döms för hets mot folkgrupp till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter. Är brottet grovt döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om meddelandet haft ett särskilt hotfullt eller kränkande innehåll och spritts till ett stort antal personer på ett sätt som varit ägnat att väcka betydande uppmärksamhet.

Bestämmelsens lydelse ändrades senast den 1 januari 2019 då könsöverskridande identitet och uttryck lades till, i syfte att utvidga det straffrättsliga skyddet för transpersoner. Vidare infördes en särskild brottsbeteckning för den grova graden av brottet (prop. 2017/18:59, bet. 2017/18:KU14, rskr. 2017/18:281 och bet. 2018/19:KU2, rskr. 2018/19:16).

Vissa bestämmelser om sammankomster

Enligt 2 kap. 1 § regeringsformen är var och en gentemot det allmänna tillförsäkrad bl.a. yttrande-, mötes- och demonstrationsfrihet. Yttrande-, mötes- och demonstrationsfriheten får, i den utsträckning som tillåts i 21–24 §§, begränsas genom lag. Begränsningar får göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. En begränsning får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen som en av folkstyrelsens grundvalar. En begränsning får inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning.

Mötes- och demonstrationsfriheten får enligt 2 kap. 24 § regeringsformen begränsas av hänsyn till ordning och säkerhet vid sammankomsten eller demonstrationen eller till trafiken. I övrigt får dessa friheter begränsas endast av hänsyn till rikets säkerhet eller för att motverka en farsot.

I 2 kap. 4 § ordningslagen (1993:1617) anges att allmänna sammankomster inte får anordnas på offentliga platser utan tillstånd. Med allmän sammankomst avses enligt 2 kap. 1 § ordningslagen bl.a. sammankomster som utgör demonstrationer eller som annars hålls för överläggning, opinionsyttring eller upplysning i en allmän eller enskild angelägenhet och andra sammankomster vid vilka mötesfriheten utövas. Enligt 2 kap. 10 § ordningslagen får tillstånd till en allmän sammankomst vägras endast om det är nödvändigt med hänsyn till ordningen eller säkerheten vid sammankomsten eller, som en direkt följd av den, i dess omedelbara omgivning eller med hänsyn till trafiken eller för att motverka en epidemi. Polismyndigheten prövar frågor om tillstånd och får uppställa de villkor som behövs för att upprätthålla ordning och säkerhet vid sammankomsten. I ordningslagen finns även regler om när polisen har rätt att ställa in eller upplösa en allmän sammankomst.

Pågående arbete

Kommittén om kriminalisering av förnekande av Förintelsen och av vissa andra brott

Den 20 oktober 2021 beslutade regeringen att en parlamentariskt sammansatt kommitté skulle ges i uppdrag att bl.a. överväga om det bör införas ett särskilt straffansvar för offentligt urskuldande, förnekande eller flagrant förringande av bl.a. folkmord (dir. 2021:87). Genom tilläggsdirektiv som beslutades den 7 juni 2022 utvidgades kommitténs uppdrag till att även omfatta frågan om huruvida straffansvaret för hets mot folkgrupp uttryckligen bör omfatta dels uppmaning till våld, dels gärningar riktade mot enskilda individer i de skyddade grupperna (dir. 2022:55). Kommittén, som antog namnet Kommittén om kriminalisering av förnekande av Förintelsen och av vissa andra brott, överlämnade den 21 april 2023 betänkandet En tydligare bestämmelse om hets mot folkgrupp (SOU 2023:17). Betänkandet har remissbehandlats.

Den 19 mars 2024 överlämnade regeringen proposition 2023/24:93 En tydligare bestämmelse om hets mot folkgrupp till riksdagen. I propositionen föreslås att bestämmelserna om hets mot folkgrupp i tryckfrihetsförordningen och brottsbalken förtydligas och att tillämpningsområdet utvidgas i viss mån på så sätt att

- förnekelse av Förintelsen och vissa andra internationella brott uttryckligen kriminaliseras
- det av lagtexten tydligt framgår att regleringen omfattar uppmaning till våld
- enskilda personer i de skyddade grupperna ges skydd och därigenom målsägandestatus och rätt till skadestånd.

Lagändringarna i brottsbalken föreslås träda i kraft den 1 juli 2024 och i tryckfrihetsförordningen den 1 januari 2027. Propositionen kommer att beredas av konstitutionsutskottet i betänkande 2023/24:KU22.

Utredningen om stärkt skydd för Sveriges säkerhet vid allmänna sammankomster

Den 18 augusti 2023 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att utreda förutsättningarna för och lämna författningsförslag som innebär att omständigheter som hotar Sveriges säkerhet kan beaktas vid tillståndsprövningen för allmänna sammankomster och vid överväganden om att ställa in och upplösa allmänna sammankomster (dir. 2023:123). Syftet är att utifrån dagens behov skapa ändamålsenliga regler som stärker skyddet för Sveriges säkerhet, samtidigt som yttrande- och demonstrationsfriheterna värnas. Utredaren ska utgå från regeringsformens nuvarande utformning. Förslagen ska vara förenliga med Europakonventionen och Sveriges internationella förpliktelser i övrigt. Utredaren ska bl.a.

- analysera och beskriva vilka rättsliga möjligheter regeringsformen ger att beakta omständigheter som hotar Sveriges säkerhet vid tillståndsprövningen för allmänna sammankomster och när det gäller rätten att ställa in och upplösa allmänna sammankomster
- lämna förslag som innebär att omständigheter som hotar Sveriges säkerhet kan beaktas vid bedömningen av om det finns skäl att vägra tillstånd, och av vilka villkor Polismyndigheten ska få uppställa för sammankomsten, t.ex. möjligheten att anvisa en annan plats för sammankomsten, samt vid överväganden om att ställa in och upplösa allmänna sammankomster
- lämna förslag på hur sådan information om Sveriges säkerhet som är relevant för tillståndsprövningen kan komma till Polismyndighetens kännedom
- göra författningsförslagen tidsbegränsade samt lämna förslag till en modell för att utvärdera dem.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 juli 2024.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har behandlat motioner om en översyn av bestämmelsen om hets mot folkgrupp i bl.a. betänkande 2020/21:JuU24 (s. 54). Utskottet konstaterade då att bestämmelsen om hets mot folkgrupp nyligen varit föremål för en översyn och att den bedömning som då gjordes var att den nuvarande regleringen var ändamålsenligt utformad. Utskottet fann därför inte skäl att ta något initiativ och avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:344).

Motioner om en utvidgning och översyn av bestämmelsen behandlades även av utskottet i betänkande 2022/23:JuU11 (s. 34). Utskottet gjorde ingen annan bedömning än tidigare i fråga om att utvidga bestämmelsen om hets mot folkgrupp. Motionerna avstyrktes och riksdagen ställde sig bakom riksdagens förslag (prot. 2022/23:75).

Motioner om bestämmelserna om demonstrationstillstånd behandlades senast av utskottet våren 2023 i betänkande 2022/23:JuU10 (s. 97). Utskottet

anförde att det i Sverige sedan länge finns en långtgående grundlagsskyddad demonstrationsfrihet och att utskottet inte var berett att ta något initiativ med anledning av det som anfördes i motionerna (s. 102). Motionsyrkandena avstyrktes och riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2022/23:102).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har en särskild utredare fått i uppdrag att se över om Sveriges säkerhet ska kunna beaktas vid tillståndsprövningen för allmänna sammankomster och vid överväganden om att ställa in och upplösa sådana sammankomster. Utredningen ska redovisa sitt betänkande senast den 1 juli 2024. Utskottet anser att utredningens arbete inte bör föregripas och noterar även att bestämmelserna om hets mot folkgrupp är föremål för ett pågående arbete. Enligt utskottets mening finns det inte anledning att ställa sig bakom förslagen i motionerna 2023/24:1329 (S), 2023/24:1333 (S) och 2023/24:2640 (S) yrkande 80. Motionsyrkandena avstyrks därför.

Barnpornografibrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om barnpornografibrott.

Motionen

I motion 2023/24:2250 av Ann-Sofie Lifvenhage och Ann-Sofie Alm (båda M) begärs att straffskalorna för barnpornografibrott ska ses över i skärpande riktning.

Bakgrund

Straffet för barnpornografibrott är fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, böter eller fängelse i högst sex månader. Straffskalan för grovt barnpornografibrott är fängelse i lägst ett och högst sex år. Bestämmelsen, som finns i 16 kap. 10 a § brottsbalken, ändrades senast den 1 maj 2020 då bl.a. minimistraffet för grovt barnpornografibrott höjdes från fängelse i sex månader till fängelse i ett år (prop. 2019/20:69, bet. 2019/20:JuU22, rskr. 2019/20:197).

Pågående arbete

Regeringen beslutade den 20 juli 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över straffskalorna och reformera påföljdssystemet (dir. 2023:115). Syftet är att straffskalorna på ett bättre sätt än i dag ska återspegla brottens allvar och att påföljderna som döms ut ska framstå som rimliga och rättvisa. Utredaren

ska bl.a. genomföra en översyn av straffskalorna för de enskilda brotten och föreslå ändringar av de yttre begränsningarna av straffskalorna. Uppdraget ska enligt tilläggsdirektiv redovisas senast den 30 maj 2025 (dir. 2023:181).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har flera gånger behandlat motioner om att skärpa straffen för barnpornografibrott. I samband med behandlingen av proposition 2019/20:69 Barnpornografibrottet och preskription av brott mot barn behandlade utskottet ett yrkande om att minimistraffet för barnpornografibrott av normalgraden och maximistraffet för grovt barnpornografibrott skulle höjas. Utskottet anförde bl.a. följande (bet. 2019/20:JuU22 s. 18):

Vad gäller frågan om höjt maximistraff för grovt barnpornografibrott noterar utskottet att det straffet höjdes från fyra till sex års fängelse 2005. Utskottet är inte nu berett att ta initiativ till en ytterligare skärpning av straffet. När det gäller minimistraffet för brott av normalgraden ser utskottet att den nuvarande gränsen är lämplig eftersom den ger utrymme för en nyanserad bedömning av straffvärdet i det enskilda fallet.

Utskottet avstyrkte motionen och riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:197). Liknande yrkanden har därefter behandlats förenklat i betänkningarna 2020/21:JuU24 och 2021/22:JuU23.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att se över straffskalorna. Utskottet anser att utredningens arbete inte bör föregripas och avstyrker därför motion 2023/24:2250 (M).

Stärkt skydd för tjänstedjur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om stärkt skydd för tjänstedjur.
Jämför reservation 8 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:374 av Beatrice Tingren m.fl. (SD) yrkande 32 begärs ett tillkännagivande om hårdare straff för den som använder våld mot polishästar och polishundar.

Förslag om att lagstiftningen ska stärkas så att den ger ett särskilt skydd mot våld riktat mot tjänstehundar och tjänstehästar finns även i motion 2023/24:2133 av Roger Hedlund och Mattias Eriksson Falk (båda SD). Liknande yrkanden finns även i motionerna 2023/24:188 av Magnus Persson (SD) och 2023/24:1413 av Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Bakgrund

Djurplågeri regleras i 16 kap. 13 § brottsbalken. Enligt den bestämmelsen döms den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, genom misshandel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt, otillbörligen utsätter djur för lidande för djurplågeri till böter eller fängelse i högst två år. Den 1 juli 2022 infördes ett nytt andra stycke i bestämmelsen med en särskild brottsbeteckning och straffskala – fängelse i lägst sex månader och högst fyra år – för grovt djurplågeri. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har inneburit allvarligt lidande för djuret eller djuren, har omfattat ett större antal djur eller annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

Det är straffbart som skadegörelse eller grov skadegörelse enligt 12 kap. brottsbalken att t.ex. genom stenkastning eller på annat sätt skada en tjänstehund eller en polishäst. Den som förstör eller skadar sådan egendom som har avsevärd betydelse för upprätthållande av allmän ordning eller säkerhet eller allvarligt stör eller hindrar användningen av sådan egendom kan dömas för sabotage enligt 13 kap. brottsbalken. För att nå upp till sabotage måste gärningen dock vara förhållandevis kvalificerad.

I 13 kap. 5 c § brottsbalken regleras sabotage mot blåljusverksamhet. Där föreskrivs ansvar för den som angriper eller på annat sätt stör polisverksamhet, räddningstjänst eller ambulanssjukvård genom att bl.a. tillgripa eller skada fordon eller annat hjälpmedel som används eller ska användas i verksamheten. För straffansvar krävs vidare att gärningen är ägnad att allvarligt försvåra eller hindra utryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet.

I 9 kap. djurskyddslagen (2018:1192) finns det bestämmelser om djurförbud.

Pågående arbete

Regeringen beslutade den 20 juli 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över straffskalorna och reformera påföljdssystemet (dir. 2023:115). Syftet är att straffskalorna på ett bättre sätt än i dag ska återspegla brottens allvar och att påföljderna som döms ut ska framstå som rimliga och rättvisa. Utredaren ska bl.a.

- genomföra en översyn av straffskalorna för de enskilda brotten och föreslå ändringar av de yttre begränsningarna av straffskalorna
- föreslå ändringar som säkerställer en nyanserad och differentierad straffmätning där försvårande omständigheter får större genomslag.

Uppdraget ska enligt tilläggsdirektiv redovisas senast den 30 maj 2025 (dir. 2023:181).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har behandlat motioner om tjänstedjurs skydd i bl.a. betänkande 2019/20:JuU26 (s. 45 f.). Utskottet konstaterade att polishundar omfattas av den nya bestämmelsen om sabotage mot blåljusverksamhet och var inte berett att vidta ytterligare åtgärder i fråga om tjänstedjur. Motionsyrkandena avstyrktes av utskottet och riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:258). Under våren 2022 behandlade utskottet på nytt motionsyrkanden om tjänstedjurs skydd (bet. 2021/22:JuU23 s. 45). Utskottet gjorde ingen annan bedömning än tidigare och avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:245).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Straffreformutredningen har i uppdrag att se över straffskalorna och att föreslå ändringar som säkerställer en nyanserad och differentierad straffmätning. Utskottet finner därför inte skäl att nu ta initiativ med anledning av motion 2023/24:374 (SD) yrkande 32 om hårdare straff för den som använder våld mot polishästar och polishundar. Motionsyrkandet avstyrks.

När det gäller förslagen om stärkt lagstiftning för tjänstedjur vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2023/24:188 (SD), 2023/24:1413 (M) och 2023/24:2133 (SD).

Övergrepp i rättssak

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om övergrepp i rättssak.

Motionen

I motion 2023/24:751 av Jan Ericson (M) efterfrågas skärpt straff för övergrepp i rättssak.

Bakgrund

Övergrepp i rättssak regleras i 17 kap. 10 § brottsbalken. Straffskalan för övergrepp i rättssak är fängelse i lägst sex månader och högst fyra år samt för grovt övergrepp i rättssak fängelse i lägst två och högst åtta år. Om brottet med hänsyn till omständigheterna är mindre allvarligt döms till fängelse i högst ett år. Straffbestämmelsen fick sin senaste lydelse den 1 juli 2022 (prop. 2021/22:186, bet. 2021/22:JuU35, rskr. 2021/22:347). Lagändringen innebär bl.a. att minimistraffet för övergrepp i rättssak höjdes till fängelse i sex månader och att den särskilda graden ringa övergrepp i rättssak, som hade straffskalan böter eller fängelse i högst sex månader, togs bort och ersattes

med en möjlighet att bestämma straffet till fängelse i högst ett år vid mindre allvarliga fall.

Pågående arbete

Regeringen beslutade den 20 juli 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över straffskalorna och reformera påföljdssystemet (dir. 2023:115). Syftet är att straffskalorna på ett bättre sätt än i dag ska återspegla brottens allvar och att påföljderna som döms ut ska framstå som rimliga och rättvisa. Utredaren ska bl.a.

- genomföra en översyn av straffskalorna för de enskilda brotten och föreslå de ändringar som bedöms som nödvändiga för att straffskalorna ska återspegla brottens allvar
- särskilt överväga och, oavsett ställningstagande i sak, föreslå skärpningar i straffskalor för vålds- och sexualbrott samt för brott som är vanliga i kriminella nätverk och brott som hotar rättsstatens och samhällets fundament
- överväga och, oavsett ställningstagande i sak, föreslå en straffskärpningsbestämmelse som tar sikte på alla brott som har samband med kriminella nätverk och deras organiserade kriminella verksamhet.

Uppdraget ska enligt tilläggsdirektiv redovisas senast den 30 maj 2025 (dir. 2023:181).

Tidigare riksdagsbehandling

Riksdagen har riktat två tillkännagivanden till regeringen om skärpt straff för övergrepp i rättssak (bet. 2018/19:JuU11, rskr. 2018/19:181 och bet. 2019/20:JuU26, rskr. 2019/20:258). Dessa tillkännagivanden redovisade regeringen som tillgodosedda och slutbehandlade genom förslagen i propositionen En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring (prop. 2021/22:186). Utskottet hade inget att invända mot den bedömningen (bet. 2021/22:JuU35 s. 30). I samband med behandlingen av den nämnda propositionen behandlades motionsyrkanden om skärpta straffskalor för övergrepp i rättssak. Utskottet ansåg att lagförslaget hade fått en väl avvägd utformning och avstyrkte motionerna. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2021/22:347).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att en särskild utredare har i uppdrag att bl.a. se över straffskalorna. Mot bakgrund av det arbete som pågår finns det enligt utskottet inte nu skäl för riksdagen att ta något sådant initiativ till straffskärpningar som efterfrågas i motion 2023/24:751 (M). Motionsyrkandet avstyrks därför.

Narkotikabrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om narkotikabrott.
Jämför reservation 9 (S).

Motionen

I kommittémotion 2023/24:2640 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 25 efterfrågas strängare straff för den som köper narkotika av barn.

Bakgrund

Bestämmelser om olovlig befattningsmed narkotika finns i narkotikastrafflagen (1968:64). Narkotikabrott av normalgraden regleras i 1 §, som har följande lydelse:

Den som olovligen

1. överlåter narkotika,
 2. framställer narkotika som är avsedd för missbruk,
 3. förvärvar narkotika i överlåtelssyfte,
 4. anskaffar, bearbetar, förpackar, transporterar, förvarar eller tar annan sådan befattningsmed narkotika som inte är avsedd för eget bruk, eller
 5. innehar, brukar eller tar annan befattningsmed narkotika
- döms för *narkotikabrott* till fängelse i högst tre år.

Om en gärning som avses i första stycket innebär att gärningsmannen säljer narkotika eller annars befattningsmed narkotika som är avsedd att säljas, döms i stället till fängelse i lägst sex månader och högst tre år.

För narkotikabrott döms även den som olovligen bjuder ut narkotika till försäljning, förvarar eller befordrar vederlag för narkotika, förmedlar kontakter mellan säljare och köpare eller företar någon annan sådan åtgärd, om förfarandet är ägnat att främja narkotikahandel. Straffet är i ett sådant fall fängelse i lägst sex månader och högst tre år.

Bestämmelser om straff för olovlig införsel och utförsel av narkotika och olovlig befattningsmed i vissa fall med narkotika finns i lagen (2000:1225) om straff för smuggling.

Om ett brott som avses i 1 § första stycket med hänsyn till arten och mängden narkotika samt övriga omständigheter är att anse som ringa, döms för ringa narkotikabrott till böter eller fängelse i högst sex månader (2 § narkotikastrafflagen). Straffskalan för grovt narkotikabrott är fängelse i lägst två och högst sju år samt för synnerligen grovt narkotikabrott fängelse i lägst sex och högst tio år (3 § narkotikastrafflagen).

Bestämmelsen i 1 § narkotikastrafflagen ändrades senast den 1 juli 2023 då det bl.a. infördes en särskild straffskala för narkotikabrott av normalgraden som tar sikte på försäljning av narkotika (prop. 2022/23:53, bet. 2022/23:JuU8, rskr. 2022/23:179). Straffskalan är fängelse i lägst sex månader och högst tre år. I propositionen som låg till grund för ändringen anförde regeringen bl.a. följande om köp av narkotika för eget bruk (s. 107):

Den som köper narkotika för eget bruk döms ofta för ringa narkotikabrott till dagsböter, allt beroende på sort och mängd narkotika, medan säljaren i stället döms för narkotikabrott av normalgraden till en strängare påföljd än böter. En skärpning av straffet för säljaren av narkotika innebär att skillnaden i straff mellan de två gärningarna – köpet respektive försäljningen av narkotika – ytterligare ökar. Att andra typer av hantering av narkotika genomgående bedöms strängare än bruk och innehav av mindre mängder för eget bruk är ett uttryck för att lagstiftaren anser att annan hantering än bruk är mer klandervärd och skadlig. Detta då sådana gärningar bidrar till spridning av narkotika och till ett hälsofarligt missbruk. Mot bakgrund av de följder som försäljning av narkotikan har, dels i fråga om skadeverkningar på folkhälsan, dels i fråga om effekterna när det gäller de kriminella nätverkens verksamhet kan det enligt regeringens mening inte anses oproportionerligt att ytterligare öka skillnaden i straff mellan köpare och säljare, även om transaktionen avser samma mängd narkotika. Befattningen med narkotikan har även i dessa fall olika syften och delvis skilda skyddsintressen gör sig därmed gällande.

Pågående arbete

Regeringen beslutade den 20 juli 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över straffskalorna och reformera påföljdssystemet (dir. 2023:115). Syftet är att straffskalorna på ett bättre sätt än i dag ska återspegla brottens allvar och att påföljderna som döms ut ska framstå som rimliga och rättvisa. Utredaren ska bl.a. genomföra en översyn av straffskalorna för de enskilda brotten och föreslå ändringar av de yttre begränsningarna av straffskalorna. I kommittédirektiven anges att utredaren inte behöver redovisa överväganden för varje enskilt brott men att det åtminstone bör redovisas uttryckliga överväganden när det gäller de mest centrala brotten i brottsbalken och specialstraffrätten. Uppdraget ska enligt tilläggsdirektiv redovisas senast den 30 maj 2025 (dir. 2023:181).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att bl.a. se över straffskalorna. Utskottet vill inte föregripa resultatet av denna utredning och avstyrker därför motion 2023/24:2640 (S) yrkande 25 om strängare straff för den som köper narkotika av barn.

Åtgärder mot vissa typer av brott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. kriminalisering av viss finansiering och it-relaterad brottslighet.

Jämför reservation 10 (SD).

Motionerna

Kriminalisering av viss finansiering m.m.

I motion 2023/24:2413 av Mauricio Rojas m.fl. (L) yrkande 21 begärs ett tillkännagivande om att kartlägga, slå ut och i specifika fall kriminalisera separatisternas finansieringskällor.

It-relaterad brottslighet

I kommittémotion 2023/24:422 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om att skapa ändamålsenlig lagstiftning som kan hantera den snabba teknik- och brottsutvecklingen.

I kommittémotion 2023/24:497 av Rashid Farivar m.fl. (SD) yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om att motverka tillämpning av artificiell intelligens (AI) för brottsliga ändamål.

Bakgrund

Gällande rätt

Vissa bestämmelser om finansiering av terrorism och penningtvätt

Bestämmelser om terroristbrottslighet återfinns sedan den 1 juli 2022 främst i terroristbrottslagen (2022:666). I denna regleras bl.a. straffansvar för terroristbrott, deltagande i en terroristorganisation, samröre med en terroristorganisation, finansiering av terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet.

Bestämmelser om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism finns bl.a. i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen). Penningtvättslagen syftar till att förhindra att finansiell verksamhet och annan näringsverksamhet utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Av lagen framgår bl.a. att en verksamhetsutövare ska övervaka affärsförbindelser och enstaka transaktioner med sina kunder i syfte att kunna rapportera misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism till finanspolisen. Lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott innehåller straffrättsliga bestämmelser om penningtvätt.

Av 13 § förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism följer att det inom Polismyndigheten ska finnas en samordningsfunktion för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Samordningsfunktionen ska bl.a. löpande identifiera, kartlägga och

analysera riskerna och metoderna för penningtvätt och finansiering av terrorism i Sverige.

Förverkande av brottsvinster

I 36 kap. brottsbalken finns det bestämmelser om förverkande som särskild rättsverkan av brott. Enligt 1 § ska utbyte av brott förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt. Av 1 b § framgår att det även finns möjlighet till s.k. utvidgat förverkande. Bestämmelsen innebär att det i vissa fall är möjligt att förverka även utbyte som kommer från annat brottsligt handlande än det som den tilltalade döms för och att det är tillräckligt att åklagaren uppfyller ett lägre ställt beviskrav när det gäller sambandet mellan egendomen och den brottsliga verksamheten. Utvidgat förverkande kan enligt gällande rätt beslutas vid alla brott som har fyra års fängelse eller mer i straffskalan och som är av beskaffenhet att kunna ge utbyte. Utvidgat förverkande kan även beslutas vid t.ex. brott som har två års fängelse eller mer i straffskalan om brottet har utgjort ett led i en brottslighet som har utövats i organiserad form.

Vissa bestämmelser om bedrägerier

I 9 kap. brottsbalken finns det straffbestämmelser om bedrägerier. Enligt 1 § döms den som ”medelst vilseledande förmår någon till handling eller underlåtenhet, som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den vilseledde eller någon i vars ställe denne är”, för bedrägeri till fängelse i högst två år. För bedrägeri döms också den som genom att lämna en oriktig eller ofullständig uppgift, genom att ändra i ett program eller en upptagning eller på annat sätt olovligen påverkar resultatet av en automatisk informationsbehandling eller någon annan liknande automatisk process, så att det innebär vinning för gärningspersonen och skada för någon annan. Ringa bedrägeri och grovt bedrägeri regleras i 9 kap. 2 och 3 §§ brottsbalken.

Den 31 maj 2021 infördes ett nytt gradindelad brott, olovlig befattning med betalningsverktyg, i 9 kap. 3 c § brottsbalken (prop. 2020/21:73, bet. 2020/21:JuU14, rskr. 2020/21:262). Enligt bestämmelsen är det straffbart att olovligen införskaffa ett betalningsverktyg, för bedräglig användning förvanska ett betalningsverktyg eller framställa ett falskt betalningsverktyg eller använda ett olovligen införskaffat eller förvanskat eller falskt betalningsverktyg eller på annat sätt ta befattning med ett sådant betalningsverktyg. Med betalningsverktyg avses skyddade verktyg, handlingar eller uppgifter som ger möjlighet att överföra pengar eller ett penningvärde. Det kan handla om fysiska föremål, t.ex. kontokort, kreditkort och kontantkort, men också om elektroniska hjälpmedel, t.ex. betalningsapplikationer som Swish eller Google Pay och digitala plånböcker som kan användas för att överföra virtuella pengar (prop. 2020/21:73 s. 33). Straffet för olovlig befattning med betalningsverktyg är böter eller fängelse i högst två år och för grov olovlig befattning med betalningsverktyg fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Straffbestämmelsen ska inte tillämpas om gärningen är belagd med samma eller strängare straff enligt någon annan bestämmelse i brottsbalken.

Tidöavtalet

Tidöavtalet är en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. I Tidöavtalet anges följande om utländsk finansiering av trossamfund och civila organisationer (s. 45):

En utredning ska se över förbud mot utländsk finansiering av trossamfund och andra organisationer på civilsamhällets område med kopplingar till islamism och extremism samt ta fram förslag om skärpt regelverk och tillsyn när det kommer till sådana organisationers finansiering. I arbetet ska man särskilt beakta intresset av att motverka islamism och radikalisering och genomföra kartläggning av hur utländsk finansiering av trossamfund och andra utländska kopplingar till församlingar eller andra kulturella, etniska eller religiösa organisationer används för islamistiska och separatistiska intressen.

I arbetet ska också ingå att se över vilka åtgärder som kan vidtas för att förhindra att några offentliga medel tillkommer etniskt definierade föreningar eller sammanslutningar som har samröre med islamistiska eller separatistiska intressen.

En nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism

Den 4 januari 2024 fattade regeringen beslut om en ny samlad nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism (skr. 2023/24:56). Syftet med strategin är att ge en långsiktig inriktning av arbetet i Sverige lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Strategin delas in i fyra strategiska områden: förebygga våldsbejakande extremism och terrorism, förhindra terroristattentat och andra ideologiskt motiverade brott, skydda människor och samhällets funktioner samt hantera situationen under och efter ett attentat. Regeringen avser att löpande följa arbetet inom varje strategiskt område och återkomma till riksdagen med en samlad redovisning av hur myndigheternas olika verksamheter och uppdrag bidrar till målsättningarna i strategin.

Under rubriken Inga offentliga medel ska fördelas till antidemokratisk verksamhet anges följande (s. 19):

Årligen fördelar offentlig sektor bidrag till organisationer inom det civila samhället och privata aktörer inom välfärdssektorn. På senare år har det kommit rapporter om att verksamheter med kopplingar till våldsbejakande extremism eller andra antidemokratiska miljöer tar del av dessa medel.

Att offentliga medel fördelas till verksamheter med kopplingar till våldsbejakande extremism eller andra antidemokratiska miljöer kan bidra till en tillväxt av sådana miljöer i Sverige och riskerar att skada legitimiteten i bidragssystemen som de utnyttjar för att finansiera sin verksamhet. Det är därför viktigt att säkerställa att det finns kontrollmekanismer som kan förhindra att offentliga medel fördelas till antidemokratisk verksamhet. Flera bidragsgivande myndigheter och organisationer har också förstärkt sin kontroll. Regeringskansliet bereder förslagen som har lämnats i betänkandet Rätt mottagare – granskning och integritet (SOU 2021:99) som syftar till att förhindra att offentliga medel fördelas till verksamheter med kopplingar till våldsbejakande extremism eller andra antidemokratiska miljöer. Förslagen innebär bl.a. att det ska inrättas en central stödfunktion vid CVE.

Utländsk finansiering av trossamfund

Försvarshögskolan har i rapporterna Mellan salafism och salafistisk jihadism – påverkan mot och utmaningar för det svenska samhället (FHS, 2018) och Salafism och salafistisk jihadism 2.0: Påverkan mot och utmaningar för det svenska demokratiska samhället (FHS, 2022), studerat den islamistiska miljön i Sverige, som alltså omfattar både extrema religiösa grupper och våldsbejakande extremistiska grupper. I den senare rapporten beskriver Försvarshögskolan bl.a. ett antal svenska institutioner med olika former av kopplingar till extrema religiösa miljöer som mellan år 2002–2018 har erhållit finansiellt stöd från finansiärer baserade i utlandet.

Inriktningen för det fortsatta arbetet:

- Det bör säkerställas att det finns kontrollmekanismer som förhindrar att offentliga medel går till verksamheter med kopplingar till våldsbejakande extremism eller andra antidemokratiska miljöer.
- Regeringen avser tillsätta en utredning som bland annat ska se över förbud mot utländsk finansiering av trossamfund och andra organisationer på civilsamhällets område med kopplingar till islamism och extremism.

I skrivelsen anges vidare att en av målsättningarna för att förhindra terroristattentat och andra ideologiskt motiverade brott är att intensifiera arbetet mot finansiering av våldsbejakande extremism och terrorism (s. 28). Som inriktning för det fortsatta arbetet anges att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska fortsätta att utveckla sitt samarbete med andra myndigheter och relevanta privata aktörer för att intensifiera arbetet med att bekämpa finansiering av terrorism (s. 34 f.). Enligt regeringen behöver varje berörd aktör ta ansvar för att inom ramen för sin verksamhet identifiera problem och utveckla insatser. Vidare bör de brottsbekämpande myndigheterna fortsätta att utveckla kunskaps- och erfarenhetsutbytet om hatbrott och demokratihotande brottslighet för att förhindra finansiering av sådan brottslighet och förbättra förmågan att identifiera ideologiska komponenter i olika typer av brott.

En nationell strategi mot organiserad brottslighet

Regeringen beslutade den 1 februari 2024 om skrivelsen Motståndskraft och handlingskraft – en nationell strategi mot organiserad brottslighet (skr. 2023/24:67). Skrivelsen omfattar en nationell strategi som syftar till att ge en tydligare inriktning för arbetet mot organiserad brottslighet och reducera de sårbarheter som brottsligheten utnyttjar. I skrivelsen framhåller regeringen att den organiserade brottsligheten är systemhotande. Det våldskapital, de finansiella strukturer och de parallella samhällsstrukturer som aktörerna inom organiserad brottslighet har byggt upp i Sverige innebär både en direkt och en indirekt påverkan på människors trygghet och säkerhet, liksom på samhällsviktiga funktioner. Strategin formulerar problembilder, anger inriktningar för åtgärder och redogör för det viktigaste arbetet som pågår och planeras framöver. Enligt regeringen ska fem mål vara vägledande i arbetet, varav ett är att slå sönder den kriminella ekonomin. Det ska enligt regeringen bli svårare att berika sig på och investera i brottslighet, och brottsvinster ska i ökad

utsträckning förebyggas eller återtats. För en redogörelse för arbetet mot detta mål se skrivelsen s. 19 f.

Regeringen framhåller att arbete i riktning mot strategins målsättningar kommer att fortgå inom Regeringskansliet. Regeringen avser att löpande följa arbetet inom respektive strategiskt målområde och återkomma till riksdagen med en samlad redovisning av hur arbetet mot organiserad brottslighet fortskrider.

Pågående arbete

2020 års förverkandeutredning

Regeringen beslutade den 17 juni 2020 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över lagstiftningen om förverkande och vissa därmed sammanhängande frågor. Utredningen, som tog namnet 2020 års förverkandeutredning, överlämnade i januari 2022 betänkandet Ny förverkandelagstiftning (SOU 2021:100) till regeringen. Förslagen i betänkandet har varit ute på remiss. Den 21 december 2023 beslutade regeringen om lagrådsremissen En ny förverkandelagstiftning. I lagrådsremissen lämnas förslag till en ny förverkandelagstiftning. Förslagen innebär bl.a. följande:

- Det införs ett nytt 36 kap. i brottsbalken med rubriken Om förverkande av egendom och om företagsbot.
- En ny förverkandeform, självständigt förverkande, införs i det nya kapitlet. Genom förslaget blir det möjligt att förverka egendom som inte står i rimlig proportion till en persons legitima förvärvskällor. För att säkerställa ett sådant förverkande ska tvångsmedel kunna användas.
- En ny lag införs som reglerar rättegången vid förverkande av egendom och företagsbot. I den nya lagen finns också de grundläggande reglerna om utredning om självständigt förverkande.
- Penningbeslag utvidgas till att bli ett generellt tvångsmedel, som gör det möjligt att på ett enkelt sätt säkra egendom, t.ex. banktillgodohavanden som kommer från ett internetbedrägeri.

I ett svar på en skriftlig fråga (fr. 2023/24:752) om tidsplan för ny förverkandelagstiftning anförde justitieminister Gunnar Strömmer (M) den 27 mars 2024 att ambitionen är att kunna lämna en proposition till riksdagen under maj månad.

EU-gemensamma regler för AI-system

I april 2021 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om harmoniserade regler för artificiell intelligens inom ramen för strategin för det digitala Europa (COM(2021) 206). Syftet med förslaget är att harmonisera regler för AI inom EU, skydda grundläggande rättigheter, främja de positiva aspekterna av AI och säkerställa fri rörlighet för AI-system. Regeringen fokuserar på användningsområden för AI-system som antingen anses som

förbjudna områden eller anses utgöra hög risk men får användas med tydliga transparens- och tillsynskrav. Resterande användningsområden regleras inte. I december 2023 kom ministerrådet, genom det spanska ordförandeskapet, tillsammans med Europaparlamentet och Europeiska kommissionen överens om viktiga frågor i förhandlingen om den kommande AI-förordningen. Europaparlamentet beslutade den 13 mars 2024 om rättsakten om artificiell intelligens.

I den ovannämnda skrivelse 2023/24:56 anges att regeringen verkar för att genomförandet av EU-förordningen om AI inte ska få en negativ påverkan på svenska myndigheters arbete med nationell säkerhet och deras förmåga att bedriva effektiv brottsbekämpning med hjälp av ny teknik (s. 31).

Kommittén om förstärkt AI-förmåga i Sverige

Den 7 december 2023 beslutade regeringen om kommittédirektiv om en förstärkt AI förmåga i Sverige (dir. 2023:164). Kommittén ska bl.a.

- identifiera behov av och lämna förslag som främjar en konkurrenskraftig, säker och etisk AI-utveckling och AI-användning i Sverige
- identifiera prioriterade internationella insatser och lämna förslag till hur Sverige kan agera proaktivt och samordnat vid framtagande och utveckling av internationella policier och regelverk för AI
- analysera och beskriva hur användning av AI kan påverka och främja Sveriges säkerhet och demokrati
- vid behov lämna författningsförslag.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 juli 2025.

Vissa uppdrag till myndigheter

Regeringen gav den 4 januari 2024 Brå genom Center mot våldsbejakande extremism, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen i uppdrag att vidta åtgärder för att införliva den nya strategin mot våldsbejakande extremism och terrorism i sina respektive verksamheter. Uppdraget ska delredovisas senast den 20 februari 2025 och slutredovisas senast den 1 september 2026.

Den 1 februari 2024 gav regeringen Ekobrottsmyndigheten, Kronofogdemyndigheten, Polismyndigheten, Skatteverket, Tullverket och Åklagarmyndigheten i uppdrag att utveckla och stärka arbetet med att återta brottvinster. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2025.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av det arbete som pågår finner utskottet inte skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motion 2023/24:2413 (L) yrkande 21 om separatisternas finansieringskällor. Motionsyrkandet avstyrks.

Utskottet noterar vidare att det pågår arbete i fråga om bl.a. användningen av AI. När det gäller förslagen om it-relaterad brottslighet är utskottet inte berett att nu ta något initiativ med anledning av det som anförs i motionerna 2023/24:422 (SD) yrkande 8 och 2023/24:497 (SD) yrkande 9. Motionsyrkandena avstyrks därför.

Straffmätning och påföljder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om försvårande omständigheter, billighetsskäl och påföljder.

Jämför reservation 11 (SD) och 12 (MP).

Motionerna

Försvårande omständigheter och billighetsskäl

I kommittémotion 2023/24:386 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om att stärka skyddet mot sexualbrott och utgå från offrets befattning. Motionärerna vill att det ska ses som försvårande när en gärningsperson begått brott av sexuell karaktär om offret har drabbats inom ramen för sin yrkesutövning och att det inte bör beaktas om gärningspersonen sägs upp till följd av brottsligheten.

I motion 2023/24:1185 av Ann-Sofie Alm (M) yrkande 3 anförs att det bör läggas särskild vikt vid brottsoffrets ålder vid sexualbrott.

Böter

Boriana Åberg (M) anför i motion 2023/24:752 att det bör övervägas att avskaffa dagsböter som påföljd.

I motion 2023/24:1463 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) begärs ett tillkännagivande om en översyn av lagstiftningen om bötesbelopp i syfte att möjliggöra bötesbelopp som i större utsträckning än i dag står i proportion till den skada som gärningsmannen har orsakat.

Rickard Nordin (C) anför i motion 2023/24:1782 yrkande 1 att det bör övervägas att inflationsjustera fasta summor i lagstiftning och praxis.

Tidsbestämda fängelsestraff

I partimotion 2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 118 föreslås att en utredning ska tillsättas om att tidsbestämda straff upp till 23 år ska kunna dömas ut.

Bakgrund

Försvårande omständigheter och billighetsskäl

Vid sidan av de enskilda straffbestämmelserna finns det i 29 kap. brottsbalken generella regler om straffmätning. Av 29 kap. 1 § brottsbalken framgår att straff, med beaktande av intresset av en enhetlig rättstillämpning, ska bestämmas inom ramen för den tillämpliga straffskalan efter brottets eller den samlade brottslighetens straffvärde. Vid bedömningen av straffvärdet ska det beaktas den skada, kränkning eller fara som gärningen inneburit, vad den tilltalade insett eller borde ha insett om detta samt de avsikter eller motiv som han eller hon haft. Det ska särskilt beaktas om gärningen inneburit ett allvarligt angrepp på någons liv eller hälsa eller trygghet till person.

I 29 kap. 2 § brottsbalken finns det en uppräknning av vissa försvårande omständigheter som, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp, särskilt ska beaktas vid bedömningen av straffvärdet (straffskärpningsgrunder). Som försvårande omständigheter ska särskilt beaktas

1. om den tilltalade avsett att brottet skulle få allvarigare följder än det faktiskt fått
2. om den tilltalade visat stor hänsynslöshet
3. om den tilltalade utnyttjat ett numerärt överläge eller annars utnyttjat någon annans skyddslösa ställning eller svårigheter att värja sig
4. om den tilltalade utnyttjat sin ställning eller i övrigt missbrukat ett särskilt förtroende
5. om den tilltalade förmått någon annan att medverka till brottet genom tvång, svek eller missbruk av hans eller hennes ungdom, oförstånd eller beroende ställning
6. om brottet utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt eller om brottet föregåtts av särskild planering
7. om ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck eller annan liknande omständighet
8. om brottet varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos ett barn i dess förhållande till en närstående person
9. om brottet begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående innehaft ett uppdrag som förtroendevald i stat, kommun, region, Sametinget eller Europaparlamentet
10. om ett motiv för brottet varit att bevara eller återupprätta en persons eller familjs, släkts eller annan liknande grups heder eller
11. om brottet begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående yrkesmässigt bedrivit nyhetsförmedling eller annan journalistik.

Punkten 3 tar bl.a. sikte på brott som begåtts mot barn, handikappade eller äldre. Att man uppsåtligen utnyttjar att någon har en skyddslös ställning är en

faktor som ofta bör tillmätas en betydande vikt. Detta gäller särskilt övergrepp mot barn där riskerna dessutom är särskilt stora att övergreppen kan medföra svåra och långvariga personliga skadeverkningar (prop. 1987/88:120 s. 83).

Uppräkningen i bestämmelsen är exemplifierande, och även andra försvårande omständigheter än de som anges kan beaktas. Bestämmelsen ändrades senast den 1 augusti 2023, när en särskild straffskärpningsgrund för brott som begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående yrkesmässigt bedrivit nyhetsförmedling eller annan journalistik infördes genom att punkten 11 lades till i bestämmelsen (prop. 2022/23:106, bet. 2022/23:JuU27, rskr. 2022/23:249).

I lindrande riktning ska det, i skälig omfattning, beaktas vissa s.k. billighetsskäl. I 29 kap. 5 § första stycket brottsbalken anges att rätten vid straffmätningen, utöver brottets straffvärde, i skälig omfattning ska beakta

1. om den tilltalade till följd av brottet drabbats av allvarlig kroppsskada
2. om den tilltalade till följd av hög ålder eller dålig hälsa skulle drabbas oskäligt hårt av ett straff utmätt efter brottets straffvärde
3. om en i förhållande till brottets art ovanligt lång tid förflutit sedan brottet begicks
4. om den tilltalade efter förmåga försökt förebygga, avhjälpa eller begränsa skadliga verkningar av brottet
5. om den tilltalade frivilligt angett sig
6. om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon på grund av brottet blir eller kan antas bli avskedad eller uppsagd från anställning eller drabbas av annat hinder eller synnerlig svårighet i yrkes- eller näringsutövning
7. om ett straff utmätt efter brottets straffvärde skulle framstå som oproportionerligt strängt med hänsyn till andra rättsliga sanktioner till följd av brottet eller
8. om någon annan omständighet påkallar att den tilltalade får ett lägre straff än brottets straffvärde motiverar.

Av andra stycket i bestämmelsen framgår att om det finns någon sådan omständighet som avses i första stycket, får rätten döma till ett lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet, om det finns särskilda skäl för det. Bestämmelsen ändrades senast den 1 augusti 2022 då bestämmelsen om huruvida den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon utvisas på grund av brottet togs bort (prop. 2021/22:224, bet. 2021/22:SfU28, rskr. 2021/22:387).

Av 30 kap. 4 § första stycket brottsbalken framgår att sådana omständigheter som anges i 29 kap. 5 § ska beaktas vid val av påföljd som skäl för en lindrigare påföljd än fängelse.

Påföljder

I den tredje avdelningen i brottsbalken finns bestämmelser om påföljder, dvs.

- böter (dagsböter, penningböter och normerade böter)
- villkorlig dom
- skyddstillsyn
- fängelse (på viss tid eller livstid)
- överlämnande till särskild vård.

Bestämmelser om böter finns i 25 kap. brottsbalken. Av 25 kap. 2 § brottsbalken framgår att dagsböter ska bestämmas till ett antal av minst 30 och högst 150. Varje dagsbot fastställs till ett visst belopp fr.o.m. 50 t.o.m. 1 000 kronor, efter vad som bedöms som skäligt med hänsyn till den tilltalades inkomst, förmögenhet, försörjningsskyldighet och ekonomiska förhållanden i övrigt. Om det finns särskilda skäl, får dagsbotens belopp jämkas. Minsta bötesbelopp är 750 kronor.

Penningböter bestäms till lägst 200 kronor och högst 4 000 kronor. Om ett lägre högsta belopp är särskilt föreskrivet, gäller dock detta (25 kap. 3 § brottsbalken).

Normerade böter är böter som bestäms efter en särskild beräkningsgrund som anges i den enskilda straffbestämmelsen (25 kap. 4 § brottsbalken).

Bestämmelser om fängelse finns i 26 kap. brottsbalken. Enligt 26 kap. 1 § brottsbalken ska fängelse dömas ut på viss tid eller på livstid. Av bestämmelsen följer vidare att det kortaste fängelsestraff som kan dömas ut är 14 dagar och att ett tidsbestämt straff aldrig kan vara längre än 18 år.

Pågående arbete

Regeringen beslutade den 20 juli 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över straffskalorna och reformera påföljdssystemet (dir. 2023:115). Syftet är att straffskalorna på ett bättre sätt än i dag ska återspegla brottens allvar och att påföljderna som döms ut ska framstå som rimliga och rättvisa. Utredaren ska bl.a.

- genomföra en översyn av straffskalorna för de enskilda brotten och föreslå ändringar av de yttre begränsningarna av straffskalorna
- föreslå ändringar som säkerställer en nyanserad och differentierad straffmätning där försvarande omständigheter får större genomslag
- överväga och, oavsett ställningstagande i sak, föreslå ändringar som innebär att billighetsskålen (29 kap. 5 § brottsbalken) utmönstras eller i vart fall ges en mer begränsad betydelse för påföljdsbestämningen
- föreslå ändringar av påföljderna och reglerna om val av påföljd.

Uppdraget ska enligt tilläggsdirektiv redovisas senast den 30 maj 2025 (dir. 2023:181).

Svar på en interpellation

Justitieminister Gunnar Strömmer (M) anförde den 11 december 2023 i en interpellationsdebatt (ip. 2023/24:225) om längre tidsbegränsade straff bl.a. följande:

Det bör i framtiden vara möjligt att döma ut längre tidsbestämda fängelsestraff än vad som är möjligt i dag, exempelvis vid flerfaldig brottslighet.

Regeringen tillsatte i juli i år en utredning som bland annat har till uppgift att titta på denna fråga. Utredningen ska se över straffskalorna generellt, såväl de enskilda brotternas straffskalor som de yttre begränsningarna för hur straffskalor kan utformas. Detta innebär bland annat att utredningen ska lämna förslag som gör det möjligt att döma till längre tidsbestämda straff än i dag.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om en översyn av billighetsskälerna i 29 kap. 5 § brottsbalken. Vid behandlingen av sådana förslag våren 2021 föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om en översyn av billighetsskälerna (bet. 2020/21:JuU24). Utskottet anförde vidare följande (s. 102):

Det är inte rimligt att det som en förmildrande omständighet vid straffmätningen ska beaktas att en gärningsman riskerar att förlora jobbet på grund av brottet, att han eller hon skadat sig fysiskt till följd av detsamma eller att brottsoffret av någon anledning har dröjt med att anmäla brottet. Vidare leder den nuvarande ordningen enligt utskottet till en alltför restriktiv tillämpning i strid med lagstiftarens ambitioner. Utskottet anser därför att det finns skäl att göra en översyn av billighetsskälerna med inriktningen att de nu nämnda omständigheterna ska utmönstras. En sådan översyn ska syfta till att bättre tillgodose kraven på förutsebarhet och likabehandling samt intresset av en rättvis reaktion på brott. Det som nu anförs bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:344). I skrivelse 2023/24:75 (s. 83) anför regeringen att en särskild utredare den 20 juli 2023 fick i uppdrag att göra en översyn av straffskalorna och reformera påföljdssystemet (dir. 2023:115). Uppdraget innefattar bl.a. att se över billighetsskälerna. Enligt tilläggsdirektiv som beslutades den 21 december 2023 ska uppdraget redovisas senast den 30 maj 2025 (dir. 2023:181). Punkten är inte slutbehandlad.

I betänkande 2021/22:JuU23 avstyrkte utskottet liknande yrkanden med hänvisning till att det i avvaktan på beredningen av det tidigare tillkännagivandet inte nu var påkallat med ytterligare ett tillkännagivande i frågan (s. 86 f.).

Utskottet har flera gånger behandlat motioner om att avskaffa dagsböter som påföljd, bl.a. i betänkande 2014/15:JuU14. Utskottet anförde att det inte var berett att ställa sig bakom förslaget och avstyrkte motionen (s. 69 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138). Likalydande yrkanden behandlades även i betänkandena 2018/19:JuU11 (s. 134) och 2019/20:JuU26 (s. 100) varvid utskottet inte gjorde någon annan bedömning än tidigare och

avstyrkte yrkandena. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:181 och rskr. 2019/20:258). Utskottet har därefter behandlat likalydande yrkanden förenklat i betänkandena 2020/21:JuU24 och 2021/22:JuU23.

En motion om en översyn av lagstiftningen om bötesbelopp behandlades av utskottet i betänkande 2019/20:JuU26. Utskottet fann inte skäl att i övrigt se över de nuvarande bestämmelserna om böter och hur dessa beräknas (s. 103). Motionen avstyrktes och riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:258). Liknande yrkanden har därefter behandlats förenklat i betänkandena 2020/21:JuU24 och 2021/22:JuU23.

Utskottets ställningstagande

Våren 2021 gjorde riksdagen efter förslag från utskottet ett tillkännagivande till regeringen om en översyn av billighetsskäl. Utskottet noterar att Straffreformutredningen har fått i uppdrag att överväga och föreslå ändringar som innebär att billighetsskäl utmönstras eller åtminstone får en mer begränsad betydelse för påföljdsbestämningen. Som framgår ovan ingår det även i uppdraget att föreslå ändringar som säkerställer en nyanserad och differentierad straffmätning där försvårande omständigheter får ett större genomslag. Utskottet noterar att detta är i linje med vad som efterfrågas i motionerna 2023/24:386 (SD) yrkande 8 och 2023/24:1185 (M) yrkande 3. Mot bakgrund av det arbete som pågår är inte utskottet berett att nu ta något initiativ med anledning av förslagen i motionerna. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Utskottet gör ingen annan bedömning än tidigare när det gäller förslaget i motion 2023/24:752 (M) om att avskaffa dagsböter som påföljd. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande och finner således inte skäl att ställa sig bakom förslaget i motion 2023/24:1463 (SD) om en översyn av lagstiftningen om bötesbelopp. Motionsyrkandet avstyrks.

Det finns enligt utskottet inte heller skäl att ta något initiativ med anledning av vad som anförs i motion 2023/24:1782 (C) yrkande 1 om att inflationsjustera fasta summor i lagstiftning och praxis. Motionsyrkandet avstyrks.

I motion 2023/24:2669 (MP) yrkande 118 finns förslag om att tidsbestämda straff upp till 23 år ska kunna dömas ut. Utskottet noterar att Straffreformutredningen bl.a. har i uppdrag att föreslå ändringar av de yttre begränsningarna av straffskalorna. Utskottet anser att utredningens arbete inte bör föregripas och avstyrker därför motionsyrkandet.

Preskription

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om preskription.
Jämför reservation 13 (MP).

Motionerna

Preskriptionstid för våld mot barn

Ola Möller (S) anser i motion 2023/24:1196 att preskriptionstiden för våldsbrott mot barn ska tas bort.

Preskriptionstid för människorov

I kommittémotion 2023/24:1880 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1 begärs att preskriptionstiden för människorov ska avskaffas.

Preskription av verkställighet av fängelsestraff

Fredrik Olovsson och Sofia Amløh (båda S) föreslår i motion 2023/24:1943 att det övervägs att avskaffa möjligheten att få ett fängelsestraff preskriberat.

Bakgrund

Enligt 35 kap. 1 § första stycket brottsbalken gäller att påföljd för brott (åtalspreskription) inte får dömas ut om inte den misstänkte häktats eller fått del av åtal för brottet inom

- 2 år, om det inte kan följa svårare straff på brottet än fängelse i 1 år
- 5 år, om svåraste straffet är högre men inte över fängelse i 2 år
- 10 år, om svåraste straffet är högre men inte över fängelse i 8 år
- 15 år, om svåraste straffet är fängelse på viss tid över 8 år
- 25 år, om fängelse på livstid kan följa på brottet.

Enligt 35 kap. 2 § första stycket brottsbalken gäller dock inte bestämmelserna om bortfallande av påföljd för vissa brott som anges särskilt i bestämmelsen, bl.a. mord, dråp samt våldtäktsbrott och könsstympning mot barn. Av andra stycket framgår att bestämmelserna i 35 kap. brottsbalken dock gäller om någon har begått ett sådant brott innan han eller hon fyllt 18 år.

I 35 kap. 4 § brottsbalken finns bestämmelser om en senareläggning av utgångspunkten för preskriptionsberäkning för bl.a. våldtäktsbrott och könsstympningsbrott som begås mot barn. Preskriptionstiden börjar i dessa fall räknas från den dag då målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år.

I 35 kap. 6 § brottsbalken finns bestämmelser om absolut preskription, dvs. tider som gäller oberoende av om någon häktats eller delgetts åtal. Enligt bestämmelsen får inte i något fall påföljd dömas ut sedan det från den dagen

som anges i 4 § (dvs. som huvudregel sedan den dag då brottet begicks) har gått

- 5 år, om det inte kan följa svårare straff på brottet än böter och tid för att döma ut påföljd för brottet bestäms enligt 1 § 1
- 15 år, om det svåraste straffet är högre men inte över fängelse i 2 år
- 30 år i övriga fall.

I 35 kap. 8 § brottsbalken finns bestämmelser om s.k. påföljdspreskription. Dessa regler innebär att ett fängelsestraff bortfaller om det inte börjar verkställas inom viss tid sedan domen fick laga kraft. I bestämmelsen anges bl.a. att ett fängelsestraff på högst 1 år bortfaller om det inte har börjat verkställas inom 5 år från det att domen vann laga kraft. För ett fängelsestraff på livstid gäller en preskriptionstid på 30 år.

Pågående arbete

I december 2021 överlämnade Preskriptionsutredningen betänkandet En översyn av den straffrättsliga regleringen om preskription (SOU 2021:90) till regeringen. Utredningens förslag innebär att preskriptionstiden för allvarliga brott förlängs. Enligt förslaget ska den tid inom vilken den misstänkte ska ha häktats eller delgetts åtal för brott för att hindra preskription vara

- 25 år för brott med ett straffmaximum över 8 års fängelse, vilket innebär att preskriptionstiden för bl.a. synnerligen grov misshandel, människohandel och grov våldtäkt förlängs med 10 år
- 15 år för brott med ett straffmaximum om högst 8 års fängelse, vilket innebär att preskriptionstiden förlängs med 5 år för bl.a. grov misshandel, rån och grovt narkotikabrott
- 10 år för brott med ett straffmaximum om högst 5 års fängelse, vilket innebär att den nuvarande preskriptionstiden behålls för vissa av de brott som i dag omfattas av denna preskriptionstid.

Vidare föreslås att samtliga brott som kan straffas med livstids fängelse ska undantas från preskription, bl.a. människorov som inte är mindre grovt. För brott med ett straffmaximum om högst två respektive ett års fängelse behålls de nuvarande preskriptionstiderna om fem respektive två år. Utredningen har inte heller funnit skäl att förändra tiderna för den absoluta preskriptionen, dvs. den preskriptionstid som gäller oberoende av om någon häktats eller delgetts åtal. Utredningen föreslår också att fängelsestraff inte längre ska kunna preskriberas. Om verkställigheten av ett fängelsestraff avbryts ska inte heller den återstående delen av straffet kunna preskriberas.

Enligt förslaget ska vissa av de föreslagna lagändringarna ges retroaktiv verkan, dvs. de ska tillämpas på brott som begåtts innan lagen trädde i kraft, förutsatt att brotten inte preskriberats innan dess.

Betänkandet har remissbehandlats. Enligt propositionsförteckningen för våren 2024 avser regeringen att överlämna en proposition om en översyn av den straffrättsliga regleringen om preskription i juni 2024.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har flera gånger behandlat motionsyrkanden om förlängda och avskaffade preskriptionstider för vissa brott samt avskaffande av påföljdspreskription. Riksdagen har även gjort flera tillkännagivanden till regeringen med denna innebörd, senast våren 2022 (bet. 2021/22:JuU23). Utskottet föreslog då ett tillkännagivande till regeringen om en översyn av bestämmelserna om preskription och anförde bl.a. följande (s. 78 f.):

Utskottet välkomnar den ovannämnda utredningens förslag om förlängd preskriptionstid för många brott. Enligt utskottet är det angeläget att regeringen så snart som möjligt också återkommer med förslag i enlighet med utredningens förslag. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

Riksdagen följde utskottets förslag i frågan (rskr. 2021/22:245). I skrivelse 2023/24:75 (s. 119 f.) anfördes bl.a. att arbete med att ta fram en lagrådsremiss pågår och att punkten inte är slutbehandlad.

I samma betänkande avstyrkte utskottet motioner om avskaffad preskription av verkställighet av fängelsestraff. Utskottet noterade att den ovan redovisade utredningen föreslår att fängelsestraff inte längre ska kunna preskriberas, vilket också var vad som efterfrågades i motionerna. Utskottet ansåg att beredningen av utredningens förslag inte borde föregripas och att det därför inte nu fanns skäl att ta något initiativ med anledning av motionerna, som avstyrktes (s. 79). Riksdagen följde utskottets förslag.

Motioner om preskription behandlades även av utskottet i betänkande 2022/23:JuU11. Utskottet anförde bl.a. följande (s. 64):

När det gäller förslag om preskription vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning att beredningen av Preskriptionsutredningens förslag inte bör föregripas. Eftersom det rör sig om en omfattande översyn är utskottet inte berett att nu ta initiativ till en ny översyn som syftar till att förlänga eller ta bort preskriptionstider för vissa brott.

Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2022/23:75).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Preskriptionsutredningen har lämnat förslag som innebär förlängda och avskaffade preskriptionstider för vissa brott. Utredningen föreslår även att utdömda fängelsestraff inte längre ska kunna preskriberas. Utskottet noterar att en proposition om en översyn av den straffrättsliga regleringen om preskription är aviserad i juni 2024. Enligt utskottet bör ärendets fortsatta beredning inte föregripas, och utskottet

avstyrker därför motionerna 2023/24:1196 (S), 2023/24:1880 (MP) yrkande 1 och 2023/24:1943 (S).

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ca 100 motionsyrkanden med förslag som har behandlats och avslagits tidigare under valperioden.

Utskottets ställningstagande

De motionsyrkanden som finns upptagna i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, se betänkandena 2022/23:JuU8, 2022/23:JuU10, 2022/23:JuU11 och 2022/23:JuU27. Utskottet avstyrker därför dessa motionsyrkanden. Tidigare ståndpunkter framgår av de nämnda betänkandena.

Reservationer

1. Fridskränkningbrott, punkt 2 (S)

av Ardalan Shekarabi (S), Anna Wallentheim (S), Sanna Backeskog (S), Lars Isacson (S) och Marcus Wennerström (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2640 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 67 och avslår motionerna

2023/24:500 av Lina Nordquist (L),

2023/24:2484 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 37 och 38,

2023/24:2664 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 109 och

2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 74.

Ställningstagande

Vår uppfattning är att mer behöver göras när det gäller straffskärpningar och mäns våld mot kvinnor. Utredningen om en översyn av kontaktförbudslagstiftningen, som bl.a. haft i uppdrag att ta ställning till om straffskalan för grov kvinnofridskränkning bör skärpas, har nu lämnat sitt betänkande till regeringen. Vi menar att det är viktigt att regeringen ser till att betänkandet bereds vidare inom Regeringskansliet på ett effektivt sätt.

2. Fridskränkningbrott, punkt 2 (C)

av Ulrika Liljeberg (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2484 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkandena 37 och 38,

2023/24:2664 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 109 och

2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 74,

bifaller delvis motion

2023/24:2640 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 67 och
avslår motion
2023/24:500 av Lina Nordquist (L).

Ställningstagande

Fridskränkingsbrotten måste ha en straffskala som motsvarar deras allvarlighetsgrad. Jag anser därför att minimistraflet för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning ska höjas från ett till två års fängelse och att maximistraflet för brotten ska höjas från sex till tio års fängelse. Ändringen behövs för att säkerställa att även de grövsta fridskränkingsbrotten bedöms som fridskränkingsbrott och inte som våldsbrott. Jag anser även att brottsrubriceringarna synnerligen grov fridskränkning och synnerligen grov kvinnofridskränkning ska införas. Det har bl.a. betydelse för den allmänna rättsuppfattningen om de grövsta fridskränkingsbrotten inte benämns vid sitt rätta namn eftersom de riskerar att uppfattas som mindre allvarliga än de är.

3. Fridskränkingsbrott, punkt 2 (MP)

av Rasmus Ling (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2023/24:2664 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 109 och
2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 74,
bifaller delvis motionerna
2023/24:2484 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 37 och
2023/24:2640 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 67 och
avslår motionerna
2023/24:500 av Lina Nordquist (L) och
2023/24:2484 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 38.

Ställningstagande

Enligt min uppfattning bör minimistraflet för grov kvinnofridskränkning höjas till två års fängelse. Jag anser att det är viktigt eftersom straffet ska spegla brottets allvar och hur allvarligt samhället ser på systematiskt våld mot kvinnor.

4. Kontrollerande beteende, punkt 3 (S, V, C, MP)

av Ardalan Shekarabi (S), Anna Wallentheim (S), Gudrun Nordborg (V), Ulrika Liljeberg (C), Rasmus Ling (MP), Sanna Backeskog (S), Lars Isacson (S) och Marcus Wennerström (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:1013 av Aylin Nouri (S),

2023/24:2484 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 39,

2023/24:2499 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 14,

2023/24:2640 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 68,

2023/24:2664 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 107 och

2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 75.

Ställningstagande

Vi anser att psykiskt våld och kontrollerande beteende ska kriminaliseras. Sommaren 2022 lämnades ett sådant förslag i departementspromemorian Straffansvar för psykiskt våld, vilket vi ser positivt på. Remissbehandlingen är avslutad och vi anser att regeringen nu bör vidta åtgärder för att lämna ett lagförslag till riksdagen så snart som möjligt.

5. Manipulerat pornografiskt material, punkt 4 (S)

av Ardalan Shekarabi (S), Anna Wallentheim (S), Sanna Backeskog (S), Lars Isacson (S) och Marcus Wennerström (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2509 av Aylin Nouri m.fl. (S).

Ställningstagande

Med hjälp av AI går det att redigera in en person i ett nytt sammanhang som t.ex. ett pornografiskt material och få det att framstå som äkta. Vi noterar att frågan om kriminalisering av spridning av manipulerat intimt material har

uppmärksammas inom EU. Enligt vår mening är det dock angeläget att det straffrättsliga skyddet nu ses över så att den nya tekniken inte lämnar några luckor i lagstiftningen. I detta arbete bör en kriminalisering av s.k. deepfake-pornografi övervägas. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det anförda.

6. Köp av sexuell tjänst, punkt 6 (V)

av Gudrun Nordborg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:994 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 14.

Ställningstagande

Jag noterar att Utredningen om barns skydd mot sexuella kränkningar samt vissa frågor om brott mot kvinnor och äldre föreslår en ändrad brottsbeteckning för köp av sexuell tjänst. Jag anser dock att brottsbeteckningen i stället bör ändras till utnyttjande av person genom köp av sexuell handling. Det visar på ett bättre sätt att en person i prostitution befinner sig i ett underläge och blir exploaterad av köparen. Regeringen bör återkomma med ett sådant lagförslag.

7. Hets mot folkgrupp m.m., punkt 9 (S)

av Ardalan Shekarabi (S), Anna Wallentheim (S), Sanna Backeskog (S), Lars Isacson (S) och Marcus Wennerström (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2023/24:1329 av Jamal El-Haj (S) och
2023/24:2640 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 80 och
bifaller delvis motion
2023/24:1333 av Denis Begic (S).

Ställningstagande

Vi anser att den pågående utredningen om ordningslagen är alltför smal. För att komma till rätta med koranbränningarna anser vi att det även bör utredas om reglerna om hets mot folkgrupp är ändamålsenligt utformade och om det finns andra regler som skulle kunna utformas på ett annat sätt. Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det vi nu har anfört.

8. Stärkt skydd för tjänstedjur, punkt 11 (SD)

av Richard Jomshof (SD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Pontus Andersson Garpvall (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:374 av Beatrice Timgren m.fl. (SD) yrkande 32 och

avslår motionerna

2023/24:188 av Magnus Persson (SD),

2023/24:1413 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) och

2023/24:2133 av Roger Hedlund och Mattias Eriksson Falk (båda SD).

Ställningstagande

Polishästar och polishundar spelar en viktig roll i samhället genom att de hjälper till att upprätthålla lag och ordning samt skyddar allmänheten. Dessa djur utsätts ofta för farliga situationer och kan vara måltavlor för våldsamheter. Vi anser att det bör införas hårdare straff för den som använder våld mot polishästar och polishundar. På så sätt kan vi öka respekten för och medvetenheten om dessa djurs arbete samt skydda dem från onödigt lidande. Hårdare straff kan innefatta böter, fängelsestraff eller förbud mot att inneha djur. Enligt vår mening är det viktigt att straffen är effektiva och avskräckande för att skydda dessa djur.

9. Narkotikabrott, punkt 13 (S)

av Ardalan Shekarabi (S), Anna Wallentheim (S), Sanna Backeskog (S), Lars Isacson (S) och Marcus Wennerström (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2640 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 25.

Ställningstagande

I dag utnyttjas barn hänsynslöst av kriminella gäng, och narkotikaförsäljningen är ofta en inkörsport. Vi vill att den som köper narkotika av barn ska riskera fängelsestraff. På så sätt blir det svårare för gängen att använda sig av barn för narkotikaförsäljning. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu har anfört.

10. It-relaterad brottslighet, punkt 15 (SD)

av Richard Jomshof (SD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Pontus Andersson Garpvall (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2023/24:422 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 8 och
2023/24:497 av Rashid Farivar m.fl. (SD) yrkande 9.

Ställningstagande

Vi anser att det behöver skapas ändamålsenlig lagstiftning som kan hantera den snabba teknik- och brottsutvecklingen. Vidare anser vi att regleringen av AI bör fokusera på tillämpningen av tekniken snarare än på hur tekniken i sig utvecklas. Riskerna med AI är många, och det är svårt att förutse hur teknologin kan komma att missbrukas. Vissa saker kan dock redan nu förutses, t.ex. att tekniken kan användas för att bygga relationer med människor utan att man är medveten om att det handlar om AI. Detta kan i sin tur användas för diverse kriminell verksamhet och förleda oss att köpa vissa produkter och tjänster, inta en viss åsikt eller rösta på ett visst parti. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu har anfört.

11. Försvårande omständigheter och billighetsskäl, punkt 16 (SD)

av Richard Jomshof (SD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Pontus Andersson Garpvall (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:386 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 8 och avslår motion

2023/24:1185 av Ann-Sofie Alm (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att det ska ses som försvårande om en gärningsperson har begått brott av sexuell karaktär om offret har drabbats inom ramen för sin yrkesutövning. Om den som begår brottet är chef eller kollega till den drabbade och gärningspersonen sägs upp till följd av brottsligheten bör det inte leda till lindrigare straff eller påföljd. Vi noterar att Straffreformutredningen har fått i uppdrag att se över bl.a. straffmätningen och billighetsskälerna. Eftersom det är angeläget att detta arbete också leder fram till en sådan skärpning som vi efterfrågar bör riksdagen göra ett tillkännagivande till regeringen i frågan.

12. Tidsbestämda fängelsestraff, punkt 18 (MP)

av Rasmus Ling (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 118.

Ställningstagande

Det längsta tidsbestämda fängelsestraffet som kan utdömas i dag är 18 år. Därutöver är det föreskrivet fängelse på livstid, vilket kan innebära en betydligt längre tid. Lagändringar har gjorts med syftet att fler ska kunna dömas till fängelse på livstid för mord. Jag anser att det finns fördelar med att

fängelsestraff som utdöms är tidsbegränsade. För de allvarligaste brotten bör därför längre tidsbestämda straff än dagens 18 år kunna utdömas. Jag noterar att Straffreformutredningen har fått i uppdrag att föreslå ändringar av de yttre begränsningarna av straffskalorna. Enligt min mening bör det utredas om tidsbestämda fängelsestraff upp till 23 år ska kunna dömas ut.

13. Preskriptionstid för människorov, punkt 20 (MP)

av Rasmus Ling (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:1880 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag välkomnar Preskriptionsutredningens förslag om att människorov som inte är mindre grovt ska undantas från preskription. Eftersom det är angeläget att detta så snart som möjligt leder till ett lagförslag anser jag att riksdagen bör tillkännage detta för regeringen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:9 av Nima Gholam Ali Pour (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pubertetsutvecklingsrekvisitet i barnpornografibrottet bör avskaffas och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:18 av Gudrun Nordborg m.fl. (V):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning med syftet att stärka det straffrättsliga skyddet för personer som utsätts för hatbrott på grund av funktionsnedsättning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:154 av Erik Hellsborn (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att ställa högre krav på vuxna att försäkra sig om deras sexuella partners lagliga ålder och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:188 av Magnus Persson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att likställa våld mot polis- och bevakningshund med våld mot tjänsteman i straffskalan och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:255 av Peder Björk och Malin Larsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga förändringar av lagen om tillträdesförbud till butik för att upprätthålla lagens syfte vid återupprepade förseelser och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:288 av Lina Nordquist (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om det bör vara en plikt att larma eller hjälpa när en medmänniskas liv är i fara, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:374 av Beatrice Timgren m.fl. (SD):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av grovt djurplågeri på straffskalan med minimistraff om ett år och tillkännager detta för regeringen.

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hårdare straff för den som brukar våld mot polishästar och polishundar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka straffsatserna för kriminell djurrättsaktivism och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en kommande utredning om deltagande i kriminella organisationer ska inkludera kriminell verksamhet som bedrivs av organiserade djurrättsaktivister och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en straffskärpning specifikt för civil olydnad som drabbar djurägare och deras näringsgren och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:386 av Michael Rubbestad m.fl. (SD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet mot sexualbrott och utgå från offrets befattnings och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:407 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda den avlidnes integritet genom lagstadgad skyldighet att hålla känsliga digitala dokument som tillhört den avlidne hemliga och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:408 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om hur brott mot allemansrätten bättre kan bekämpas och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram förslag till konkreta åtgärder för att människor som begår brott genom illegal bosättning ska kunna lagföras och att straffvärdet ska höjas och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:413 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda regelverket mot ocker så att lagen får rimlig effekt på priser och avtal och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:415 av Jimmy Ståhl m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över straffskalan för dataintrång och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:419 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillträdesförbud till butik och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att belägga personer som deltar i, eller har samröre med, organiserad kriminalitet med näringsförbud och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att företrädare för verksamheter som medvetet befattar sig med stöldgods bör beläggas med näringsförbud och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:422 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa ändamålsenlig lagstiftning som kan hantera den snabba teknik- och brottsutvecklingen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:426 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffskärpningar för handel och befattning med stulet metallskrot och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:452 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om riktiga livstidsstraff och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en civilkuragelag och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om butiksstöld och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera olaga hindrande av rörelsefriheten och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga kriminell djurrättsaktivism och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera jaktsabotage och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rattfylleri och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:480 av Magnus Persson m.fl. (SD):

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en ny brottsrubricering för jaktsabotage och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:485 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en lagskärpning i syfte att stoppa den eritreanska regimen ekonomiska in drivning i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:497 av Rashid Farivar m.fl. (SD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka tillämpning av AI för brottsliga ändamål och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:500 av Lina Nordquist (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ekonomiskt våld ska innefattas i brottsrubriceringen grov kvinnofridskränkning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:589 av Johanna Rantsi (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort preskriptionstiden för sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa minimistraffet för våldtäkt och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:697 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av förtalslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:742 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffet för sabotage och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:751 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn av straffet för övergrepp i rättssak och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:752 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att avskaffa dagsböter som straffpåföljd och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:755 av Ida Drougge (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över förutsättningarna för att införa undantag i förtalslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:980 av Camilla Brunsberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort villkorlig frigivning för de som återgår till brott och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:981 av Camilla Brunsberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa straffrabatten och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:994 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag om att ändra ”köp av sexuell tjänst” i 6 kap. 11 § BrB till ”utnyttjande av person genom köp av sexuell handling” och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1013 av Aylin Nouri (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en ny brottsrubricering som kriminaliserar psykisk misshandel och kontrollerande beteenden och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1060 av Lawen Redar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera sexköp utomlands och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1134 av Jan Ericson och Lars Beckman (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga en översyn av lagreglerna om hets mot folkgrupp i brottsbalken och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1162 av Staffan Eklöf (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska utreda om livstidsstraff automatiskt ska utdömas för dråp och mord på polis och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1185 av Ann-Sofie Alm (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över sexualbrottslagen i syfte att skydda barn även från digital grov våldtäkt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över sexualbrottslagen i syfte att likställa grovt poseringsbrott som innefattar penetrering med grov våldtäkt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över om särskild vikt vid dom enligt sexualbrottslagen ska läggas på brottsoffrets ålder och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över om straffvärdet för den som tar direkt eller digital kontakt med barn under 15 år i syfte att begå ett sexualbrott mot barnet bör höjas och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1196 av Ola Möller (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om preskriptionstiden för våld mot barn och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1212 av Alireza Akhondi (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pubertetsutvecklingsrekvisitet i barnpornografibrottet bör avskaffas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör införas strikt ansvar vad gäller barnets ålder när det kommer till sexualbrott mot barn och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1278 av Noria Manouchi (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda instiftandet av ett nytt brott om anstiftan av barn och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1329 av Jamal El-Haj (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den pågående utredningen om ordningslagen bör breddas till att också omfatta bl.a. hets mot folkgrupp och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1333 av Denis Begic (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera möjligheten att klassificera bränning av religiösa skrifter som hets mot

folkgrupp, utan att inskränka på yttrandefriheten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1405 av Katarina Tolgfors och Marie Nicholson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheterna att ändra maxstraffet för grovtingsbrott från två år till tio år och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1413 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att öka rättsstatusen för djur i tjänst och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1420 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över straffskalan för upprepad brottslighet och göra det kännbart med upprepat brottsligt beteende och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1428 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att stärka det juridiska skyddet för förtroendevalda på samtliga nivåer för att säkra de demokratiska processerna och skydda vår demokrati och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1450 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att undersöka möjligheten att genomföra en lagändring som gör det straffbart att försöka hindra polisen i yrkesutövningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1463 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen i syfte att få mer proportionella bötesbelopp och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1464 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av en civilkuragelag och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1465 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen gällande uppmaning till brott av förtroendevalda och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en skärpning av straffen för hot mot förtroendevalda politiker genom att låta det klassas som demokratibrott och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en skärpning av straffet för vårdslöshet med hemlig uppgift och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1544 av Mattias Ottosson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över mängdrabatten vid återkommande brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1605 av Niels Paarup-Petersen (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda avkriminalisering och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1687 av Kjell-Arne Ottosson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda straffskärpningar för störande av allmän förrättning, med särskild inriktning på störande av arbetet i riksdagens kammare, och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1751 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att revidera lagstiftningen så att det blir olagligt för privatpersoner att fota och filma en olycksplats och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1769 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i juridisk mening jämställa ett djur med en människa i beroendeställning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1782 av Rickard Nordin (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att inflationsjustera fasta summor i lagstiftning och praxis och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra vissa fasta penningböter för trafikbrott till dagsböter och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1880 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa preskriptionstiden för människorov och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1943 av Fredrik Olovsson och Sofia Amloh (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ta bort preskriptionstiden för fängelsestraff och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2133 av Roger Hedlund och Mattias Eriksson Falk (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt lagstiftning för tjänstehundar och tjänstehästar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2165 av Oskar Svärd och Ann-Sofie Lifvenhage (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att göra en översyn av hur tillträdesförbudet som trädde i kraft 2021 fallit ut och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda hur tillträdesförbudet kan utvecklas i syfte att öka antalet beviljade tillträdesförbud och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2186 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda hur vi genom en tydligare bevisbörda för den vuxne i fråga om att säkerställa att dennes sexuella partner innehar laglig ålder kan skydda fler barn från att utnyttjas sexuellt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2250 av Ann-Sofie Lifvenhage och Ann-Sofie Alm (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över straffskalan i sin helhet i syfte att höja straffet för barnpornografibrott och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2270 av Josefin Malmqvist (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skärpa minimistraffet för våldtäkt av normalgraden och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2301 av Ann-Sofie Lifvenhage och Ann-Sofie Alm (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till en helhetsbedömning och en studie om sexualbrott mot barn och unga och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2411 av Fredrik Malm (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Eritreas ekonomiska indrivning i Sverige bör upphöra och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2413 av Mauricio Rojas m.fl. (L):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att otillåten påverkan av tjänsteman bör kriminaliseras som ett brott med högt straffvärde och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga, slå ut och i specifika fall kriminalisera separatisternas finansieringskällor och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2417 av Cecilia Engström och Camilla Rinaldo Miller (båda KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn om ändringar i lagen (2021:34) om tillträdesförbud och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2484 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strängare straff för våldsbrott och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strängare straff för brott kopplade till organiserad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa preskriptionstiderna för brott och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka det straffrättsliga skyddet för barn utsatta för sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om slopad preskriptionstid för sexuellt utnyttjande av barn och grovt sexuellt övergrepp mot barn och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt måste tillsätta en utredning rörande det straffrättsliga skyddet när sexuella gärningar begås via digitala medier, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en generell översyn av preskriptionstiderna för sexualbrott med syftet att förlänga dem och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffet för köp av sexuell tjänst så att normalpåföljden blir fängelse och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning av kopplerilagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja såväl maxstraff som minimistraff för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa brottsrubriceringen ”synnerligen grov” fridskränkning och kvinnofridskränkning och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att skyndsamt kriminalisera kontrollerande beteende och tillkännager detta för regeringen.
- 43.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om särskilda brottskoder och skärpta straff för djurrättsrelaterad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser skärpta straff för djurrättsrelaterat brottslighet.

44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt utreda kriminalisering av jakt sabotage och hindrande av jakt och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kön och funktionsnedsättning bör läggas till som hatbrottsgrunder och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2499 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa kön som straffskärpningsgrund och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera kontrollerande beteende och psykiskt våld och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2504 av Runar Filper (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det som i USA och andra länder måste bli straffbart med föräldraalienation – Parental Alienation (PA) – och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om egenmäktighet med barn och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om umgängessabotage och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2508 av Sofia Skönnbrink m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort kravet på dubbel straffbarhet vid köp av sexuella tjänster utomlands och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2509 av Aylin Nouri m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studera förutsättningarna för att kriminalisera användning av s.k. deepfakepornografi och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2520 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av brottsbalkens femte kapitel och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2575 av Helena Vilhelmsson och Anne-Li Sjölund (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kunskapen om samt forskning kring sexsomni för att skyndsamt komma fram till hur brottsbekämpande myndigheter och rättsväsendet på ett bättre sätt ska hantera frågor om sexsomni vid sexualbrott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2640 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strängare straff för köp av narkotika av barn och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att ändra tiderna för preskription av brott och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över reglerna om mängdrabatt och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om högre straff för den som återfaller i brott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över straffen för bl.a. grov kvinnofridskränkning och tillkännager detta för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera psykiskt våld och tillkännager detta för regeringen.

69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en särskild straffskärpningsgrund för brott med hatbrottsmotiv mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om offer för prostitution och tillkännager detta för regeringen.
80. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en breddad utredning för att komma till rätta med koranbränningarna och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2664 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP):

86. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förtalslagstiftningen i syfte att stävja förtalsanmälningar med hämndmotiv och tillkännager detta för regeringen.
107. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa psykisk misshandel som ett nytt brott och tillkännager detta för regeringen.
109. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa minimistraffet för grov kvinnofridskränkning till två års fängelse och tillkännager detta för regeringen.
110. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra konstruktionen av brotten fridskränkning, kvinnofridskränkning och hedersförtryck så att den grundas i förövarens kontrollerande och nedbrytande beteende och tillkännager detta för regeringen.
111. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra preskriptionstiden för alla delar av brotten fridskränkning, grov kvinnofridskränkning och hedersförtryck och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera narkotikastrafflagen för att se om det finns skäl att ändra i lagstiftningen i syfte att underlätta för personer med missbruk och beroende att söka hjälp och tillkännager detta för regeringen.
72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka straffreduktionen för flerfaldig brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
74. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa minimistraffet för grov kvinnofridskränkning till två års fängelse och tillkännager detta för regeringen.
75. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa psykisk misshandel som ny brottstyp och tillkännager detta för regeringen.

76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en kontrollplikt avseende målsägandens ålder och tillkännager detta för regeringen.
77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att brottet utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling bör inkorporeras i brottet våldtäkt mot barn och tillkännager detta för regeringen.
79. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att brottsbeteckningarna barnpornografibrott och grovt barnpornografibrott bör ändras och tillkännager detta för regeringen.
108. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lägga till kön som grund för hatbrott och tillkännager detta för regeringen.
109. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda funktionsnedsättning som grund för hatbrott och tillkännager detta för regeringen.
118. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om att tidsbestämda straff ska kunna utdömas upp till 23 år och tillkännager detta för regeringen.
158. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om att lägga till funktionsnedsättning som grund för hets mot folkgrupp och tillkännager detta för regeringen.
167. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvidga det straffrättsliga skyddet till opinionsbildare som arbetar inom civilsamhället och till personer som utövar ett ideellt engagemang, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2734 av Anders W Jonsson och Helena Vilhelmsson (båda C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straff för intrång i stall och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att djurrättsextremistbrott som begåtts av personer som uppbär ersättning från välfärdssystemen ska betraktas som grovt brott och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gåvor till personer eller organisationer som bedriver våldsbejakande djurrättsextremism ska kriminaliseras och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förberedelse till brott mot djurverksamhet bör kriminaliseras och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
22. Motioner som bereds förenklat		
2023/24:9	Nima Gholam Ali Pour (SD)	
2023/24:18	Gudrun Nordborg m.fl. (V)	6
2023/24:154	Erik Hellsborn (SD)	
2023/24:255	Peder Björk och Malin Larsson (båda S)	
2023/24:288	Lina Nordquist (L)	
2023/24:374	Beatrice Timgren m.fl. (SD)	23 och 45–47
2023/24:407	Mikael Eskilandersson m.fl. (SD)	30
2023/24:408	Mikael Eskilandersson m.fl. (SD)	9 och 10
2023/24:413	Mikael Eskilandersson m.fl. (SD)	22
2023/24:415	Jimmy Ståhl m.fl. (SD)	3
2023/24:419	Tobias Andersson m.fl. (SD)	2, 7 och 8
2023/24:426	Tobias Andersson m.fl. (SD)	4
2023/24:452	Richard Jomshof m.fl. (SD)	1–7
2023/24:480	Magnus Persson m.fl. (SD)	33
2023/24:485	Markus Wiechel m.fl. (SD)	23
2023/24:589	Johanna Rantsi (M)	1 och 3
2023/24:697	Jan Ericson (M)	
2023/24:742	Boriana Åberg (M)	
2023/24:755	Ida Drougge (M)	
2023/24:980	Camilla Brunsberg (M)	
2023/24:981	Camilla Brunsberg (M)	
2023/24:1060	Lawen Redar (S)	
2023/24:1134	Jan Ericson och Lars Beckman (båda M)	1
2023/24:1185	Ann-Sofie Alm (M)	1 och 2
2023/24:1212	Alireza Akhondi (C)	1 och 2
2023/24:1278	Noria Manouchi (M)	2
2023/24:1420	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2023/24:1428	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2023/24:1464	Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)	

2023/24:1465	Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)	1–3
2023/24:1544	Mattias Ottosson m.fl. (S)	
2023/24:1605	Niels Paarup-Petersen (C)	3
2023/24:1751	Michael Rubbestad (SD)	
2023/24:1769	Michael Rubbestad (SD)	
2023/24:1782	Rickard Nordin (C)	2
2023/24:2165	Oskar Svärd och Ann-Sofie Lifvnhage (båda M)	1 och 2
2023/24:2186	Ann-Sofie Lifvnhage (M)	
2023/24:2270	Josefin Malmqvist (M)	1
2023/24:2301	Ann-Sofie Lifvnhage och Ann-Sofie Alm (båda M)	1
2023/24:2411	Fredrik Malm (L)	
2023/24:2417	Cecilia Engström och Camilla Rinaldo Miller (båda KD)	
2023/24:2484	Ulrika Liljeborg m.fl. (C)	1–3, 29–31, 33–35, 43.2, 44 och 46
2023/24:2499	Helena Vilhelmsson m.fl. (C)	1
2023/24:2504	Runar Filper (SD)	4, 5 och 7
2023/24:2508	Sofia Skönnbrink m.fl. (S)	
2023/24:2520	Markus Wiechel m.fl. (SD)	
2023/24:2575	Helena Vilhelmsson och Anne-Li Sjölund (båda C)	
2023/24:2640	Ardalan Shekarabi m.fl. (S)	33, 47, 48, 69 och 73
2023/24:2664	Janine Alm Ericson m.fl. (MP)	86, 110 och 111
2023/24:2669	Märta Stenevi m.fl. (MP)	10, 72, 76, 77, 79, 108, 109, 158 och 167
2023/24:2734	Anders W Jonsson och Helena Vilhelmsson (båda C)	2, 9, 10 och 12